

Антропософски вести

Брой 78
ВЕЛИКДЕН
АПРИЛ 2023 г.

ИЗДАВА СЕ ОТ АНТРОПОСОФСКОТО ОБЩЕСТВО В БЪЛГАРИЯ

Антропософията е път на познание и себеразвитие, който обхваща сферите на философията и науката, изкуството и социалния ред, предлага духовно-научни методи за развитие на истинско осъзнаване на реалността, дава обективно обяснение за човешката и световна еволюция. Основателят – д-р Рудолф Щайнер (1861 – 1925 г.) предоставя на всяка индивидуалност в пълна свобода обективно да изследва и провери фактите, изнесени от него за видимия и невидимия свят.

СЪДЪРЖАНИЕ

2. Разпети петък
4. Как живее Великденският празник в твоето сърце
6. Душевните сили на Земята се изливат в Космоса
7. Съдбата е многопластова
8. Инкарнацията на Ариман в западния свят
9. Антропософията промени човешките и професионалните ми отношения
10. Моята среща с Антропософската терапия като обучаващ терапевт
11. Спомени за Мария де Зваан
14. Тричленният социален организъм – продължение
16. Космическите сили отразени в земните процеси
17. Един биодинамичен фестивал
18. Историята на Парсифал
20. Споделената радост е двойна радост
21. Медитацията на Основополагащия камък и работата над кармата
24. Антропософски групи в България

...Моментът, когато на Голгота бликна кръвта от раните на Христос Исус, в този момент се променят всички духовни отношения на Земята... Ако Събитието на Голгота не беше станало, Земята никога не би могла отново да се съедини със Слънцето. Защото чрез Събитието на Голгота слънчевата сила на Логоса се свързва със Земята. Едната сила на Логоса се устреми към другата сила на Логоса, за да могат двете – Слънце и Земя – отново да станат едно цяло. След Събитието на Голгота, когато обгръщаме Земята с духовен поглед, виждаме как нашата планета носи в себе си силата, която отново ще я съедини със Слънцето. ...Чрез Събитието на Голгота в духовното съществуване на Земята беше прието нещо, което и преди това се е вливало в нея отвън – силата на Логоса. Какво пулсираше по-рано в Земята? Силата, която идваше по-рано от Слънцето под формата на лъчи. Какво пулсира в нея оттогава насам? Самият Логос, който чрез Голгота стана Дух на Земята

РАЗПЕТИ ПЕТЪК

Лекция на Еренфрид Пфайфер, изнесена в дома на Антропософското Общество в САЩ на 4. 4. 1947 г. в Ню Йорк сити

В лекцията, изнесена на Великден 1923 г., Р. Щайнер ни дава две изречения, върху които ние трябва да медитираме, за да се подготвим правилно за Великденския празник и свързания с него Михаилев празник през есента. Те са много кондензирани, изказани са просто, но ако се отнесем към тях сериозно, те съдържат всичко, което може да бъде казано за отношението на човека към Бога и Духа, но и за бъдещето на човечеството.

Великденската мисъл е свързана с Христос: „Той беше положен в гроба и възкръсна.“

Михаиловата мисъл е свързана с човека: „Той възкръсна и може спокойно да бъде положен в гроба.“

Двете мисли са свързани помежду си и бяха основните мисли във всички мистериини учения толкова назад във времето, колкото можем да се върнем. Днес е разпети петък и спомен за страданията и разпъването на Христос. Освен това по това време на годината стават големи промени. След зимата идва пролетта. Процесите на поклъване и растеж, спящи през зимата, отново оживяват. Природните процеси на снеговалеж и ледена кристализация се преобръщат. Това са процесите на концентрация, кондензация, сепарация и индивидуализация. Ние можем да ги видим в красивите снежинки. Това, което е било вода, следвайки водните закони, на земята или в облаците се концентрира, разделя се на частици снежни кристали, на снежинки. Един фотограф е направил снимки на 20 000 снежинки и открил, че няма две еднакви.

На пролет растежът се обръща. Зад природните процеси е елементалният свят. В него няма промени, които да се виждат така директно, но той действа на същия принцип както при физическия свят: ритми и промени през годината. През зимата се засилва разделянето, индивидуализацията сред елементалните същества. Те се устремяват заедно на пролет. В същата лекция, която посочих в началото, Р. Щайнер казва, че с идването на пролетта силите на Христос събират всички природни духове и ги извеждат извън Земята в Космоса, към светлината на Слънцето. Това е реалност за тези, които искат да навлязат в духовното разбиране на природата. Но не всички елементарни същества в природата разбират това отношение на Христос, което ги съединява с обединяващите сили на Космоса. Така е защото все още не всички елементални същества разбират Мистерията на Голгота.

За елементалните същества, които са били заети с подготовката на материята в далечното минало, Христос е реален като Слънчев Дух. Но чрез Мистерията на Голгота Христос се възплъти на Земята и стана неин Дух. Има същества, които не са били способни да разберат това. Те не могат да

намерят Христос в настоящето, а само в миналото. Това сътворява разстройване, безпокойство в тях. Те развиват едно чувство, което на човешки език може да се нарече страх. Страхът в човешката и духовната сфера се развива от неразбиране. Ако ние разбираме и развиваме Божествената Любов, ние не се страхуваме. Някои същества в миналото на Земята развиха този вид страх. Това, което те видяха, се явява както смъртта за нас. На тези елементални същества им е необходима промяна на разума. Смъртта за тях означава трансформация на съзнанието и съществуването. Р. Щайнер ни казва, че пълното разбиране и оценяване на Мистерията на Голгота може да бъде направено само от човешките същества. Само те могат да го излъчат обратно в Духовния свят и разбирането да бъде донесено не само до елементарните същества, но и до висшите йерархии. Една от задачите на човечеството е да се съедини с Мистерията на Христос по такъв начин, че то да стане спасител на елементалния свят, който в момента е объркан и частично отчаян.

Няма да ви давам всички доказателства за стреса, съществуващ в елементалния свят, защото темата на лекцията е друга¹. Необходимо е да погледнем природата, например, климата, за да разберем колко хаотични са естествените природни процеси и колко разстроен е елементалният свят. И не е чудно, че това влияе на нашия човешки живот. Едната сфера се отразява на другата.

Ние сме в ситуация да разглеждаме Мистерията на Христос като повратна точка на историята в 33 година от новата ера. Христос е бил разбран от мъдрите хора с духовни способности като изпълнение на всички мистерии. Човешкото отношение към духовния свят е било преподавано в древните мистерии по целия свят. Ръководителят е минавал през смъртта, жертвал е себе си, спускайки се в подземния свят, и възкръсвал след три дни. Това е било вярно за много духовни лидери, почитани като полубогове или герои. Между тях са Кришна, Озирис, Балдур в северните мистерии, Адонис и мексиканския Кютцалкоатл. Всички те са минавали през смърт и възкресение. На 25 март образ на Бога е бил полагаан в легло и са се пеели скръбни песни. После образът е бил погребван в Земята с церемония. След три дни образът е бил разкопан с радостни песни и думи: Адонис възкръсна. Това е било много преди Мистерията на Христос.

¹ Вследствие на инструкции, дадени му лично от Р. Щайнер, Е. Пфайфер развива ясновидство, чрез което вижда съществата на елементалния свят и общува с тях. За това той говори в други лекции.

Ситуацията в Египет беше особена. Египетският посветен между 2 000 и 3 000 години преди Христос се противопоставяше на другите. След погледа към материалния свят другите посветени са пожелавали да се върнат в духовния свят, докато египетският посветен е имал задачата да се спусне от духовния към материалния свят. В миналото не е било така, но отношението на Земята към Слънцето вече не е било разбирано. Аменофис е искал да възстанови вярата в космическата сила на Слънцето, но след смъртта му тази вяра е била грубо елиминирана от жреците. Неговият зет Тутанкамон пише: „Храмовете на боговете и богините са празни.... свещените места са занемарени и обрасли с бурени...Боговете изоставиха земята им...Ако човек молеше за помощ, тя не идваше...”

След този период в Египетските мистерии Бог беше погребван с надеждата, че той ще възкръсне отново. Но това не беше истински преживявано – само образ беше погребван и правен да възкръсне. Хората бяха убедени, че човек със собствените си сили не е способен да намери обратния път към духовния свят, освен чрез смъртта си. Потискащата атмосфера на късните египетски мистерии е една от причините за материализма на нашето време. Хората, които потъват долу до материята, вярват, че са забравени, изоставени от Бога. Те полагат усилия да развият материализма, защото не се надяват на процес на възкресение. Те учат как човек може да се прероди духовно след смъртта. Чрез пречистване след смъртта душите постепенно ще се върнат обратно. Душата на умрелия влиза в слънчевата корона. Душата пристига на другия бряг и е като в пустиня, където за 40 дни е изкушавана. Тя преодолява изкушенията с помощта на Хорус. Имаше двама Хоруса: единият, синът на Изис, живя до дванадесетгодишна възраст и умря; после е вторият Хорус - синът на Нут, Богинята на небесната Твърд, беше Космическият Хорус. Той като по чудо беше роден на тридесетгодишна възраст. Казваше се, че за три години вторият Хорус пречистваше човешката душа, за да се прероди духовно.

Преди 2 000 години пророческите Мистерии посочваха Духовно Същество, което е живяло дванадесет години и умряло, а после друго същество е дошло от Космическата съзнателност на тридесетгодишна възраст и то води душите през прага в областта на Боговете. Странното и особеното е, че това може напълно да бъде оценено след интензивно изучаване на антропософията. Сега си представете някой посветен в египетските мистерии, но съвременник на Исус. Той го вижда дванадесетгодишен в храма, след което Исус изчезва от погледа на обществото. После вижда Неговото идване на тридесетгодишна възраст да приема Кръщение от Йоан Кръстител. Някой с познания от предхристиянските Мистерии би наблюдавал с очите си нещо, което преди е било мистериен факт. Ако се поставите на мястото на участника в египетските мистерии, в които само след смъртта душата влиза в областта на Творението, ще можете да си представите неговия шок, когато вижда, че земният живот на Христос Исус следва стъпка по стъпка всичките форми, които знаеше от мистериите. Всички действия на Хорус бяха направени от Христос Исус на Земята. И то беше видимо от

очите и сетивата на всички, включително и непосветените.

Това е ясно казано в трета глава от Евангелието на Йоан, в която Христос Исус казва на Никодим: „Освен ако някой не се роди от вода и Дух, не може да влезе в Божието царство.” И продължава: „Недей се чуди, че ти казах: Трябва да се родите отгоре (отново).” Никодим казва: „Как може да бъде това?”, а Исус в отговор му рече: „Ти си Израилев учител, и не знаеш ли това?”

Като учител на Израел, Никодим е бил посветен в пета степен на еврейските Мистерии. Като такъв, той също е бил посветен в египетските традиции и е трябвало знае за пътя на душата след смъртта и кръщаването с вода и Дух. С думите „Освен ако някой не се роди от вода и Дух, не може да влезе в Божието царство”, Христос Исус въвежда в Мистерията на Голгота. За вода, Дух и т.н. се говореше само за периода след смъртта. Сега тези думи се казват на всяко живо същество. Това е разликата между тази Мистерия и всички останали с тяхната символична смърт на Бог. Христос въвежда формулата на Мистериите като факт, достъпен за всеки човек, ако той само слуша и разбира. Много от това е отново забравено, но между човешките същества ще имам мир само ако ние се върнем назад към разбирането на тези неща.

Другата част от Мистерията на Голгота е свързана с Възкресението на Христос. Чел съм книги, в които умните им автори чрез изследване на документи се опитват да докажат, че Христос не е съществувал и никога не е умирал на Кръста. Те казват, че християнството не е нещо оригинално ново, а реконструкция на старите традиции. Всички тези книги посочват, че духовната символична смърт и възкресение след три дни е била възприета от всички мистерии. Но разликата между Мистерията на Голгота и старите мистерии е, че смъртта на Христос на распети петък, полагането на Неговото тяло в гроба и възкресението му са физически събития.

Твърде малко е казано в литературата за станалото с физическото тяло на Христос. Ако се опитаме да го разберем, навлизаме в най-дълбоката област, до която човешката душа и разум могат да достигнат. Ние знаем първо, че тялото изчезва от гроба, и второ, че явяването на Христос пред апостолите и останалите е в различни форми, но е нещо като физическо появяване. В Емаус апостолите мислят, че говорят физически с Него и Христос доказва физическото си появяване чрез яденето на риба. С това виждаме, че физическото тяло на Христос беше трансформирано в духовно, после отново във физическо, което беше способно да има физически опитности - това е разликата от старите Мистерии. Мистерията на Голгота донесе на Земята силата на регенерирането, на духовното прераждане по такъв начин, че няма пълно разтваряне, а по-скоро пълна трансформация.

Освен за нас, хората, разбирането на Мистерията на Голгота е важно за елементалния свят и за Природата. Човешка отговорност е да схванем това, защото само чрез човешките същества тайните могат да се предоставят на Природата. Ние трябва да проникнем Природата във всичките ѝ аспекти, за да я трансформираме обратно в Духовна Субстанция.

Превод: **Йордан Димитров**

КАК ЖИВЕЕ ВЕЛИКДЕНСКИЯТ ПРАЗНИК В ТВОЕТО СЪРЦЕ

Интервю с Марк Гринголс - антропософ от Израел, ученик на Армен Тоугу, практикуващ и преподавател по метода „Логика на сърцето“. През Ноември 2022г. и Януари 2023 г. в София се провеждат семинари по „Логика на сърцето“, а в началото на месец Юни тази година очакваме отново гостуване на Марк Гринголс в България за семинар и разширяване на практиката по метода.

Марк, моля разкажи как срещна антропософията.

За мен запознанството с антропософията е свързано с пристигането ми в Израел. В 1991г., когато бях на 21 години, дойдох от Сибир (Омск) в Израел и буквално след година моята баща Аркадий Гринголс се запозна с опитен антропософ от Украйна. Срещнахме се заедно в района на един от главните учебни и изследователски институти в Израел. Разхождайки се из големия парк, той започна да говори за антропософията. Аз дори нямам спомен какво конкретно е разказал, но у мен възникнаха едни силни чувства, които помня ясно и в този момент – първото е, че това е свързано с моя живот и второто – породилото се желание да търся своя път. По това време учех физиотерапия. Започнах в нашия институт да търся книги на Р. Щайнер на иврит, който всъщност като език в този момент дори не познавах добре. В някакъв смисъл търсех приключения. Намерих книгата „Как се постигат познания за висшите светове“. Четях я усилено, което беше много забавно, защото – първо не знаех добре езика и второ наистина не разбирах какво е написано там. Но не се отказвах.

По-късно отидох в антропософската група на Вера Коен в Телавив. Вера Коен е много виден антропософ в Израел, една от първите и все още жива. През 1995г. изучавахме книги на Щайнер. Аз отново не разбирах много, но продължавах да ходя там. И ето – учех физиотерапия и четях антропософия.

Четях, четях, четях. После при баща ми се сформира група Реховотска (по името на град Реховот, намиращ се близо до Телавив), която беше руско говореща. Тази група двадесет години функционира в дома на баща ми – срещаша се, много работиха. Нещо удивително, наистина! Няколко пъти ходих и си тръгнах, търсейки своя път.

Първите години след срещата ми с антропософията аз търсех и търсех, но не можех да почувствам накъде ще продължи това. Като не можех да намеря място сред антропософските групи, аз продължих да работя самостоятелно.

Учих, после създадох семейство, имам деца. Това беше такъв житейски период. Но вътрешно аз се търсех.

Срещна ли хора, които са имали решаващо значение за твоя антропософски и житейски път?

До 2013г. аз бях повече в материалния свят, изучавах самостоятелно антропософия, но и правех кариера. Тогава бях началник на голяма физиотерапевтична клиника, 30 физиотерапевта. Това е моят своеобразен път. Когато станах на 42г. през 2013г. аз вътрешно в душата си почувствах някаква промяна. Отново започнах да чета активно Щайнер и

нещо в мен се пробуди. Тогава отидох при моя баща и му казах: „Виж, през август ще взема отпуск. Знаеш ли дали тогава ще има нещо интересно, антропософско?“ Той ми каза: „Да, ще има седмица на Мира в Израел.“ И аз отидох на тази седмица на мира. Тогава баща ми Аркадий вече се беше преместил на север в село от типа на стопанство, комуна, близо до местността, където се е случило Възнесение Христово. На север антропософската дейност е изключително активна. Има и много валдорфски градини и училища. Баща ми каза: „Хайде ще ходим на служба, Армен ще я води“. И аз отидох – в селище Ардиф, главното антропософско селище в Израел. Там има евритмия, кемпхил, биографическо преподаване, медицина. Като сърце на антропософията, основали са го първите антропософи в Израел. Там се състоя службата. Наблюдавах с голям интерес и бях част от нея, но когато дойде ред да взема участие, аз мигновено усетих промяна в мен. Усетих, че нещо на момента стана различно. Дотогава бях като човек от външния свят, който беше чел антропософия, знае нещо. Но от този момент нататък аз рязко промених посоката. Поглеждайки назад, от срещата с антропософията - 10 години четох, после 10 години нещо в мен спеше и зрееше и ето отново промяна, започна трети етап след запознанството с Армен Тоугу. Отново заработих с групи, наживо и онлайн. Обърнах се към активна дейност.

Темата на настоящия брой е Великден и затова бих искала да те попитам - Как живее Великденският празник твоего сърце?

Аз бях едно съветско дете и при нас нямаше никаква позволена религия. Имаше 1 май, 12 април – ден на космонавтиката и др., така беше. Когато дойдох в Израел, много ме привлече юдеизмът, все пак съм еврейин по националност. Може би е малко смешно, но аз няхах никаква представа какви са евреите и бях любопитен да разбера. Там също има Пасха, старозаветни събития, но много от нещата са паралелни. Когато се запознах с антропософията, аз всъщност срещнах християнството. От атеистичното детство, през потапящите запознанства и изучаване на талмуд (книги с еврейска мъдрост). Не намирайки там отговорите, които търсех, ги оставих. И после в антропософията открих съзвучие. Паралелно с четенето, размишляването и намирането на отговори, за мен най-важно е да правя нещо, важни са делата с това, което съм научил. Желанието ми е на основата на тези знания, да направя нещо практически. И в самата професия аз съм човек на действието. Не е задължително да е физическо действие, тъй като съм физиотерапевт, понякога

е достатъчен разговор, за да придвижиш човека с крачка към неговото оздравяване.

За мен Пасха е освобождение - освобождение от тялото, освобождение от ... Да кажем така – ние сега не сме свободни. Р. Щайнер говори за свобода на мисленето. Ние сега с Логика на сърцето се опитваме да се освободим в чувствата, но принципно ние изхождаме от това, че вътре в нас и около нас, няма свобода. И желанието да се освободя за мен е желание практически да позная. В библията се казва: „Познайте истината и ще бъдете свободни“. Армен споменава тази тема – какво е важно за нас сега. За мен Пасха е празник на освобождението. Но това е процес, който се случва постоянно. Като случило се събитие го приемам като точка във времето, в което това става ясно във външното. Нека допуснем, може да звучи малко странно, но от моята ситуация, аз не мога да отида в църква и да празнувам Пасха. Това не е моята реалност. Моята реалност е, че аз съм длъжен във времето малко по малко да се освобождавам в този смисъл от нещата, които ме правят несвободен. Пример – в 2015 г. имаше семинар на Армен в Израел, тогава се разви методиката на Зодиакалния диалог и това беше темата на семинара. Съгласих се да бъда медитант в диалога и поставих въпрос. Задават се въпроси и от вътре търсиш отговори, придвижвайки се по методическия път на кръга. И едно от нещата, които се случиха, е, че преживях утринното, пролетно слънце в европейска страна. Звучеше странно, но на следващата година аз бях в Щутгард през май и правех диалог и тогава си спомних моето видение и това беше много важно откритие, свързано с моя път. Освобождението не се случва изведнъж, то е процес.

От това, което разказваш, оставам с впечатлението, че има много развита антропософска дейност в Израел. Ще ни споделиш ли нещо интересно?

В един период от моя живот, заедно със семейството ми се преместихме на юг в Израел. Там имаше Кемпхил селище „Селото на Рафаел“. Това е нещо обичайно за Израел, има много такива, функциониращи на принципа на стопанство. Там хората живеят, имат си домове и във всяко семейство „осиновяват“ хора над 18 г. с аутизъм, синдром на Даун и др. Наричат ги „приятели“. Такава е системата -работят, идват и доброволци от Германия. Там се обучавах веднъж в седмицата. Имахме интересен случай – голямата ми дъщеря тогава беше на 3 г., изпратихме я на градина и имаме много проблеми. Говорих с хората от „Селото на Рафаел“, че би било много хубаво при тях да има валдорфска градина. Оказа се, че от няколко години се готвят за това, но все още не са убедени, че ще е добре. Тогава моето обръщение към тях беше стимулт, който ги активира наистина да създадат валдорфска детска градина.

В Израел има голяма неправителствена организация на валдорфските градини и училища, голямо движение. В някакъв смисъл е модерно, има много симпатизанти. И това е разбираемо, защото обичайните училища в Израел са като казарми. Хората искат нещо добро и красиво за децата си. От друга страна обаче си остава само външното ползване на метода, без задълбочаване и вникване.

След срещата с Армен Тоугу, ти си започнал активно да се занимаваш с Логика на сърцето. Това е нещо ново като метод. Може ли да разкажеш малко повече за читателите на Антропософски вест каква е връзката на Логика на сърцето с антропософията?

Антропософията за мен е практическо християнство, а Логика на сърцето е практическа антропософия с една много мощна познавателна основа. За да я практикуваш, трябва да имаш много познания. Разбира се, ти можеш и да го обясниш и да го прилагаш с хора, които не познават антропософията, но това си остава движение на повърхността. Логика на сърцето е свързана с пробуждането на сърцето, с пробуждане на сетивото за истина, за което Щайнер постоянно е говорил. В GA 245 Указания за езотерично обучение Щайнер пише, че хората вече много са напреднали в мисленето и чувстването и е настъпило времето, когато да се събуди волята. Първите стъпки в създаване Логика на сърцето са направени чрез интуитивната библиодрама. В средата на деветдесетте години при Армен Тоугу са идвали хора с проблеми в търсене на разрешението им. Тогава намирали място в библията, което съответства на проблема. Разделяли се ролите и хората го играли и от това, което човек преживявал, му помагало да се справи със ситуацията. От тук се ражда и подходът „драма“ в Логика на сърцето. Когато сам го преживееш, не някой да ти каже готово решение. Когато първо си в ролята на болния, а после в ролята на Христос, когато си в позицията на преживяващия, тогава в душата ти се образува субстанция. В теб вътре се раждат отговорите на въпросите ти, изхождайки от теб самия, от твоя Аз. Ти си активен в твоята воля. Щайнер много говори за това и дава упражненията, с които да се постигне, но има малко разработени от това методи. Логика на сърцето ни дава пътища за работа в настоящия живот. В малки, но обичайно човешки ситуации ние можем да го прилагаме. И то работи!

За мен Християнството е нещо много практическо и много свързано с живота и Логика на сърцето. Вътре в мен то не е ходене в църква в този вид. Харесвам църкви, харесвам много органна музика, но не чувствам нищо специално в душата си. Но когато правя диалог или друг метод, нещо там се изменя и точно там присъства Христос. „Когато двама или трима се съберат в мое име – там съм и аз.“ Ето, ние това и правим – събираме се в негово име. Антропософията помага за уравнивяване на кармата. Логика на сърцето е групова работа, която за мен е точно това – метод за уравнивяване на кармата.

Това съм преживял със семейната ми карма – благодарение на баща ми аз дойдох в Израел. Ние не дойдохме заедно. Той замина с втората си жена и идвайки по-късно, за мен това беше възможност да се докосна до антропософията. Когато поглеждам към моя живот, аз виждам, че това е било една от житейските ми задачи. После хората, с които съм в група, с тях отново имам кармични отношения. Това са много тънки и сложни преплитания и точно чрез Логика на сърцето ние имаме възможност да погледнем към това.

ДУШЕВНИТЕ СИЛИ НА ЗЕМЯТА СЕ ИЗЛИВАТ В КОСМОСА ЧРЕЗ СИЛАТА НА ХРИСТОВИЯ ИМПУЛС

Искам да споделя с вас някои прекрасни спомени от последните години, които се отключват с приближаването на Великденския празник. Великден е един от четирите значими празници, свързани с годишния кръговрат. От антропософска гледна точка Христос поставя едно ново начало на слънчевата и планетарната сфера на Великден, така че те да бъдат проникнати от духовното. За всички нас това е едно душевно-духовно събитие, което в хода на годишния ритъм означава процесите на вдишването и издишването на Земята. Тези процеси следват ритъма на луната. „Земята току-що започва да издишва; душата е все още наполовина в Земята, но земното издишване е вече в ход, и всепроникващите душевни сили на Земята се изливат в Космоса чрез силата на Христовия импулс“ (Преживяване на хода на годината в четири космически имагинации, Събрани съчинения 229)

Всяка година около Великден срещите ни в Софера са съпроводени от празнична работа с препаратите. Тогава настъпва и времето, когато изваждаме торово-роговия препарат и залагаме кварцово-роговия препарат. Всички, които са участвали в тези срещи, идват със собствената си нагласа и всеки допринася с по един ценен дар, една добродетел, с която обогатява нашата общност, а също така се включва със своите знания и умения, като заедно с биодинамичната работа около препаратите и динамизирането на водата се предлагат ателиета по работа с вълна, оцветяване на вълна с растителни извлеци, корени, дървесни кори и цветове на растенията.

Разбира се, тези бои могат да се използват и за да оцветим символично великденските яйца - червеното от корени от брош и жълто от куркума предизвикаха най-силен интерес.

Това, което всяка година правим, е традиционният инспиративен преход, който често пъти изглежда като една разходка из местността между градините на Софера. Ще ви споделим малко за методиката на тези инспиративни обходи. Те представляват един своеобразен формат на възприятия и медитация, в които се опитва дългосрочно да се насочи вниманието към инспирация, имагинация и интуиция, така че да се преживее еволюционния опит на възобновяване на духовния свят.

По начин, напомнящ на „Ситуационните медитации“, оп-

исани от Рудолф Щайнер в класните часове, тези вдъхновяващи разходки в лицето на особено емоционална природна ситуация – преплетена с резониращо време от деня, обикновено привечер – се превръщат в медитативен обход, със стремеж към обединяване на търсения духовен свят. Включени са допълнителни помощни средства за задълбочаване: често пъти се подготвяме със съвместно четене на избрани лекции, медитативно рисуване в хода на деня, практикуване на медитация на семето. За медитативната настройка помага и специално подбрания маршрут, изпълнен с духа елементалите и специални местоположения, панорамни гледки на подходящо избраните природни зони.

Рудолф Щайнер описва великите празници през годишния ход така, че да се получи знание за тях като за духовни, космически факти и когато се научим да приемаме душата в природата заедно със сетивното възприятие, тогава достигахме Христовата връзка с външната природа

Ще ви опишем конкретно какво представлява изживяването на инспиративния обход. Предварително групата като общност или всеки в своята собствена индивидуалност си поставя вътрешни въпроси и задачи, които да отнесе със себе си в природната среда. Опитът ни показва, че съществува 17-минутен ритъм, чрез който връзката с природата поетапно се разкрива, така че от това да си „сред природата“, да се потопиш в дълбочина „в едно с природата“ и накрая да достигнеш до „мислене отвън“. Една необикновена природна среда е изключителна необходимост и подобни инспиративни обходи, не могат да бъдат плодотворни, ако се случват в монотонна и еднообразна природна среда. Подбраният от нас маршрут преминава през ландшафт, който включва преминаване именно на базата на тази ритмичност през хълмист, пресечен релеф, водни източници - реката и извора, обширни поляни, в които погледът може да се зарее до далечни хоризонти и да достигне короната на вековни защитени чинари, в които като под балдахин човек може да развие способността за посвещение и почитание. Как може да протече подобен инспиративен обход? След предварителна работа и изясняване на общностите или индивидуалните задачи чрез встъпителни упражнения за възприемане и единен ритуал за настройване на сетивата се отправяме към похода. След първите двадесет минути в радостна и напълно открита лежерна разходка постепенно преминаваме във фазата на задълбочено свързване с природата. Това е начало на диалогична работа с природната и космическата духовност. Достигаме до кулминацията в маршрута - извора с лековитата вода, където всеки има необходимото време за медитативна и задълбочена работа. Много често, за да се отключи този момент има съвпадение чрез среща с някое животно, кацнала пеперуда на рамото, или водно конче, което прехвърква пред погледа ни. Тогава срещата с природната духовност наподобява разговор с добър и стар приятел и това се изживява понякога повече или по-малко осъзнато. Този диалог с мъдростта на елементалите е подобен на

това, което Щайнер описва, така: “Те не мислят своите собствени мисли, а те мислят мировите мисли, като член на мировата цялост” (Прагът на духовния свят, СС17). Така човек може да поеме не само мисли и чувства, а и импулси на волята. Много често това се проявява като предварително усещане, че на това специално място във въздуха се носи едва доловимо послание. Щом настъпи та-

къв момент, трябва да се доверим и да приемем това послание. В следващия етап достигахме до платото, на местата с широки хоризонти, където това чувство може да ни върне в преживявания от детството или до моменти от бъдещето през времето и пространството в нещо като прародина и до едно висше припомняне и включване на висшия Аз на човека. Много пъти в тази диалогичност се споделят от участниците следните изникващи въпроси и отговори. Как съм когато съм вгълбен? Как съм когато съм съсредоточен? Как е моята вътрешна душевност? Или просто състояние на дълбоко проникновение, усещане за покой и чувства, че някой бди над теб. И тогава често идват отговорите на задачите, които сме си донесли с нас - Как да продължим пътя си като група? Накъде са насочени нашите намерения? Каква е посоката на моята любов? Винаги след завръщане от този преход е добре да има достатъчно време за да отшуми преживяното и да се водят записки или рисунки в дневника. Ако вече сте практикували, и имате повече опит ще се задълбочите в нивата на имагинацията, инспирацията и интуицията, като се насърчават в различна степен от различните природни или ландшафтни ситуации.

Ирина Папаро

СЪДБАТА Е МНОГОПЛАСТОВА...

Студии към изследване на дейността на Каспар Хаузер

Импулсът да се добавят още две към стотиците съчинения за съдбата на Каспар Хаузер, произхожда от наблюдението, че дори и в антропософските кръгове изследванията на една от най-способните ученички на Рудолф Щайнер биват почти изцяло пренебрегнати. Графиня Йохана фон Кайзерлинг е написала тук няколко книги, които са били публикувани от нейния син в различни издателства от наследството на починалата през 1966 г. в Унтерленгенхард графиня.

Има преди всичко два пункта, които трябва да се прибавят към антропософските проучвания. Първият е подаден и чрез потвърждения от селото Хоенщауфен, където графиня Йохана фон Кайзерлинг е пребивавала няколко години – а това напълно е потвърдило собствените ѝ духовни разбирания: Каспар Хаузер не е бил затворен тук до 12-та си година, а закрилян. Едва след това е последвало изпращането му в Пилзах. И там „затвор“ е грешната дума.

Трябва да се обърне внимание, че съдбата – тъкмо при значими личности – е многопластова, към което сочат например думите на Рудолф Щайнер: „Вярно е, че Мистерията на Голгота не би била възможна без Юда – но не можем да му бъдем благодарни за това.“ Вината за престъпленията изцяло остава – но има много примери, при които именно те често стават причина за тези ситуации (без това да е осъзнато от престъпниците, които най-често са ръ-

ководени от съвсем други, егоистични мотиви), които водят до това съответният призван човек да може действително да изпълни задачата си – дори и тя външно да изглежда като провал (като

Р. Щайнер

примера с Исус Христос). И двата аспекта Екхарт Бюмер представя в своята най-нова публикация благодарение на издаването на два доклада от 4. ноември 2017 г. в Кемпхил Копейк, щата Ню Йорк, невероятно ясно и задълбочено: *Неизпълнената (или изпълнената) мисия на Каспар Хаузер* (изд. „Info3-Verlag“).

В името на цялостната истина обаче този негативен аспект, който въпреки виновността е едно толкова по-силно добро (в този случай: тежък акт на жертва и жертвена смърт), в никакъв случай не бива да бъде потискан или игнориран. Същият се наблюдава и при съвсем различни автори – но не и в Хоенщауфен и 4-те, а не 12-те години в Пилзах.

Беше направен опит това да бъде по-точно обосновано и доказано в две непретенциозни брошури във формат А4 – въз основа на графиня Йохана фон Кайзерлинг. Вторият пункт засяга ролята, която Лорд Станхоуп е изиграл. Йохана фон Кайзерлинг обяснява как той – противно на първоначалната си честна позиция – е могъл все по-малко да се съпротивлява и издържа на масивните заплахи на „черната ложа“ и накрая им се е поддал. Това не променя нищо във външните събития между него и Каспар Хаузер.

То само ги обяснява по напълно разбираем начин.

Но и двете обстоятелства от живота на Каспар Хаузер, които трябва да бъдат преразгледани, по същество не променят нищо в отличните и фундаментални изследвания на Екхарт Бюмер.

Първото ми проучване беше издадено преди четири години в рамките на фестивалната седмица „Каспар Хаузер“ в малък брой екземпляри, в по-разширена форма – през следващата 2016 г. – На тазгодишната сесия (2018 г.) съд-

бата на Каспар Хаузер беше разгледана по-ясно, по-смело и по-подробно. Но отново става дума за „12 години арест“. Значимите изследвания на Йохана фон Кайзерлинг и съответно нейните разработки още не са достъпни в достатъчна степен, поради което накратко трябва да им бъде обърнато внимание тук.

Вернер Шефер,

Бад Либенцел

Превод: **Йоана Събева**

НОВИ КНИГИ

НОВИ КНИГИ

НОВИ КНИГИ

Излезе от печат книгата на издателство „Даскалов“ Инкарнацията на Ариман в западния свят

През есента на 1919 Рудолф Щайнер за пръв път дава гласност на една тема, която е от изключителна важност : Инкарнацията на Ариман в западния свят. Той върши това в относително краткия период от два месеца, от края на Октомври до началото на Ноември 1919 г. Във втората от тези лекции, изнесена на 1. Ноември 1919 г., той заявява, че тази инкарнация ще се състои „ преди да е изтекла и една част от третото следхристиянско хилядолетие“. С това уточнение лекциите придобиват още по-голяма важност, понеже е възможно през 1919 г. Рудолф Щайнер да е имал предвид именно нашето съвремие. Въпросното събитие едва ли може да бъде разбрано без да бъдат проучени тези наистина епохални лекции.

След продължителни занимания с тази важна и все по-значителна тема възникна потребността всички лекции, свързани с нея и разпръснати в четири тома от Събраните съчинения на Рудолф Щайнер (общо 365 тома) да бъдат събрани на едно място, както се случи и преди една година с Щайнеровите лекции за вътрешността на Земята (RudolfSteiner , Die VortraegeueberdasInnere der Erde, Perseus Verlag Basel , 2015) Подреждането е направено според хронологията. Първите четири лекции са в пълния им вид. Следващите четири са извлечения. Инкарнацията на Ариман е третата световно-историческа инкарнация на едно свръхсетивно същество, което участва в развитието на човечеството и само по изключение е предприело своето въплъщение. Тези три инкарнации са на Луцифер, Христос и Ариман. Общото между тях е, че те се въплъщават веднъж и само веднъж на Земята. Инкарнацията на Луцифер е станала през 3-то хилядолетие преди Новата ера в Китай, тази на Христос – в „Поврата на времената“, а тази на Ариман се пада в настоящата епоха. Чрез своите инкарнации тези три същества донасят на човечеството от една страна определени дарби и способности, а от друга страна поставят пред него определени задачи. За нито една от тези инкарнации не може да се съди без да се вземат под внимание другите две, макар че тази на Христос стои несравнимо по-високо от тях . Всички те настъпват по силата на една световно-историческа необходимост, също и инкарнацията на Ариман. Това е ясно казано в лекциите на Рудолф Щайнер. И тук би-

хме добавили, че само едно по-задълбочено разбиране за значението и опасностите на Аримановата инкарнация ще ни позволи да вникнем в другите две инкарнации от съвременна гледна точка.

През 1919 година Рудолф Щайнер посочва цяла редица от духовни , културни и научни течения , чрез които Ариман подготвя своето дело на Земята . Днес всички тези течения сав очевиден подем . Само че в повечето случаи техният духовен произход остава неразпознат . Тук спадат научният материализъм , чийто триумф днес виждаме в генетиката и трансхуманизма ; възвеличаването на произхода и кръвното родство , акцентът върху партийните противоречия и антагонизмите изобщо ; консервираното знание в библиотеките и в електронните носители на информация , вярата във всемогъщството на числата ; доверието в старата монополистична държава , която днес кулминира в найлошата си форма ; доминираното от Запада световно правителство , което застрашава да стане действителност. Това е само малка част от теченията на Ариман , които днес за завладели цялата цивилизация – доколкото за терора , безмислената жестокост и обсебващата воля за военни стълкновения на „ водещите нации “ изобщо може да се говори за цивилизация. Ето защо познанието за Ариман е неумолимо изискване на нашето съвремие. Като основно помагало на Издателя за по-задълбоченото проучване на въпроса с инкарнацията на Ариман му послужиха „ Мистериите драми“ на Рудолф Щайнер (Събр. съч. 14) и особено четвъртата от тях „ Изпитанието на душите “ .

Томас Майер

АНТРОПОСОФИЯТА ДИАМЕТРАЛНО ПРОМЕНИ ЧОВЕШКИТЕ И ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ МИ ОТНОШЕНИЯ

Георги Джапаридзе е роден през март 1971 г. в Тбилиси, Грузия. Неговият интересен творчески и житейски път го води през изкуството, антропософията до арт-терапията. През февруари тази година се състоя втори модул от воденото от него обучение по арт-терапия в България, съпроводено с много възвращения от срещата с изкуството, душевни преживявания и вдъхновение за прилагане на наученото. Тук, на вашето внимание, предлагаме един споделен личен разказ от Гога Джапаридзе.

Цветана Милова

Аз съм художник, това е моята професия. Бях активен в това, дори и през тежките за Грузия години от 1991 г. до 2000 г. Намирахме зали и правехме изложби. По време на гражданската война нямаше галерии, всичко беше разрушено. Хората живееха бедно, ситуацията беше много трудна, но тогава ние, художниците, се срещаме и дискутираме различни теми. След държавния преврат в Грузия на власт дойдоха гангстерски групи. Тези събития предизвикаха силни социални и политически катаклизми в страната. Младешките от моето поколение бяха изправени пред ясна дилема - да вземат картеница и да се присъединят към банди или да останат у дома. Реших да остана със семейството си и да развивам живопис и изкуство. 90-те години в Грузия бяха времена на глад и безработица, а в личен план - години на малки, но значими за мен открития и семейна топлина. Този период донесе в живота ми антропософията, която диаметрално промени човешките и професионалните отношения. Първите антропософски книги прочетох на 19-20 години. После открих един мой стар учител, който се оказа, че е антропософ, аз не знаех това. Разбрах и че мой приятел също е чел някакви неща и ми даде книги. Първата за мен беше „Християнството като мистичен факт“ - много силна книга, на границата между антропософията и идеите на Р. Щайнер. Там още не се говори за етерно тяло, акаша и др. По-късно получих „Теософия“ и вече разбрах какво е това Антропософия. Разбрахме за един човек, който чете антропософски лекции и ние, младите художници, отидохме при него, и слушахме. Дотогава в моя живот беше художественото изкуство, а ето че навлезе и антропософията. Много интензивно четяхме, въпреки че нямаше нормални книги, само отпечатани листове. Сега вече има много издадени на грузински. В съветско време антропософията беше скрита литература, забранена. После разбрахме, че трябва повече да четем сами и да размишляваме и не толкова да слушаме емоциите на друг човек. От този импулс, с моите приятели, създадохме своя група. Присъединиха се и други, и ние наистина много години се срещаме по домовете или в моето студио. Четяхме, дискутираме. След 5-6 години у мен се появи тази мисъл, че аз само стоя в ателието и работя, но това е много егоистично и нещо не ми достига. Исках да бъда полезен на хората. Но какво може да направи един художник ...

Известно време работех като учител във валдорфско-то училище. Често идвах лектори от Дорнах и Германия, имахме много познания с антропософи. Това беше една активна дейност в този аспект, в тежките и лоши години. Духовността силно навлезе в живота ни. Тогава разбрах и за арт-терапията.

В началото на 2000 г. от нашата група изпратихме писмо до Дорнах, че искаме да присъстваме на Мистериите драми, които се поставяха тогава. И те ни финансираха, поканиха ни, заминахме 4 човека. В Дорнах има школа „Герард Вагнер“, на името на антропософския художник. Аз помолих, ако могат, да ме поканят да отида там на нещо като летни курсове. Откликнаха на молбата ми и желанието ми да се уча. Жената, която организираше, преподаваше и водеше школата, Керълайн ме покани на летен курс. Там за мен се откриха кармически връзки. Понеже усърдно размишлявах върху това как изкуството да се пренесе в социалното, имах идея и предложих да организираме голяма акция по тема за грузинска приказка, на терасата на Гьотеанума. От Гьотеанума се съгласиха и финансираха начинанието. Закупихме големи текстилни платна, бои и въобще всичко необходимо. Бяхме много въодушевени и развълнувани. Преведохме приказка на първия демократично избран грузински президент Звиад Гамсахурди, който също беше ветеран антропософ. С неговата смърт започна всъщност гражданската война в Грузия. Като възпоменание за него, нашия първи президент, антропософ и хуманист, поставихме негова красива приказка – много образна и смислена. В Дорнах живееше синът му като политически емигрант, по понятни причини. Той ни помогна с превода. Подготвихме всичко, направихме обявление на събитието като акт на изкуството. През 2003 г. в Дорнах имаше студенти от цял свят. Много грузински приятели също учеха в други школи – архитектурни, евристични. Всички се записаха и дойдоха. Едната вечер четохме приказката, а на следващия ден се разделихме на групи и на всяка една беше даден абзац от приказката. По тези текстове започнахме да рисуваме на платната. Беше много силно и впечатляващо преживяване – на терасата на Гьотеанума, 30-40 големи платна. Два дни продължи рисуването. Аз бях през цялото време на разположение, защото практически там нямаше художници. И тогава разбрах, че не съм просто художник. Длъжен съм да правя още нещо с хората, свързано с изкуство. На събитието се появи и хора, които учеха Говорно формиране, но всъщност бяха режисьори и те много харесаха приказката. Използвайки големите платна за декори, я направиха като спектакъл, в двора на Дорнах. Това сътворихме всички заедно и беше голям празник.

Последваха събития, много ясно показващи как работи кармата. Някой от присъстващите имал снимки и ги показал на приятели, така след година достигнали до Елизабет Газтшифунг. Тази жена имала фонд, носещ нейното име, който в Грузия имал активна дейност. Тя пожела да се свърже с мен и да ме привлече към работата на фонда. След граждан-

ската война се оказа, че в Грузия има много домове с деца – сираци. Елизабет е антропософ и нейната главна концепция в начинанието била, че децата имат нужда не само от насъщен хляб, но и от духовен. Намирала млади хора, които се занимават с изкуство, изпращала ги в Германия на кратки курсове за терапевти и после те ходели в тези домове и правели арт-терапия. Обадиха ми се с покана да се присъединя към дейностите. Тогава за мен беше много труден период, защото аз бях безработен, а вече имах семейство. Обучиха ни в кратки, но много важни за арт-терапията курсове. И с този фонд направихме много, много добри проекти.

По-късно разбрах, че в Грузия една жена, която е завършила арт-терапия в Германия, прави курс в Тбилиската психиатрична клиника. Към клиниката имаше рехабилитационен център и там тя практикуваше арт-терапия. Завърших курса, ходих и в повечето немскоговорящи страни да работя, с фонда открихме студио, в което приемахме деца, работехме по проекти в различни региони. И всичко, което правехме, беше свързано с изкуството.

Това беше и началото на нашето студио и арт-терапевтична работа. В Грузия институционално е много застъпена терапията в училища и центрове, за нуждите на децата. Работят психолози и специални педагози, но нещо не им достига, още повече на тези, които работят с малки деца. Това беше причината да започна провеждането на курсове и семинари, насочени именно към тях.

И така, аз първо бях изцяло в изкуството, после срещнах антропософията и стигнах до арт-терапията, а тя ме доведе в България. В Грузия провеждам такъв курс – има педагози, художници и психолози, на същата възраст като тук.

Интересно е, че когато правя своите приготовления, различни неща ми хрумват за грузинци и българи в процеса на подготовка. Една и съща е работата, основата, структурата, всичко идва от антропософията, от духовната наука, но е различно. Това е много радостно и удовлетворяващо за мен, защото нищо не върви по шаблон. Трябва да чувствам, а не наизуст да възпроизвеждам. Това е важно за мен, защото не съм твърд в този процес, а творчески, може би художественото ми помага. Изкуството изисква всичко да се променя. В България много ми харесва, че вие сте един много душевно - духовен народ. Не казвате: „А това ли сега ще правим, това е толкова сложно“. Казвате: „Добре“ и започвате работа. Тогава чувствам, че процесите се зад-

вижват. Не просто седите и записвате. Това не работи така. Ако седиш пасивно не произхожда алхимия. У вас има това чувство, а аз съм щастлив, че не идвам напразно. Сега в съвременния свят всичко се случва прекалено бързо и ако преди се е изисквало 7-8 години за учене, после наблюдение и чак тогава действителна работа, сега нещата не стоят така. Светът не дава такива възможности. Сега – учиш и веднага практикуваш. И това е една от моите цели - веднага да получавате практически упражнения. Всичко, което не остава в главата, а през чувствата отива във волята е важно, тогава се образува една друга субстанция, която действа. Ако има дефицит на чувствата, като някои народи, тогава с волята е сложно. А с чувствата вие нямате проблем. Много ми харесва това. А когато става дума за хората, човека, изкуството, тогава чувстването е задължително, за да проработи. А вие сте открити за това.

Г. Джапаридзе

МОЯТА СРЕЩА С АНТРОПОСОФСКАТА ТЕРАПИЯ ЧРЕЗ ПЕЕНЕ КАТО ОБУЧАВАЩ СЕ ТЕРАПЕВТ

Първата ми среща с Антропософската терапия чрез пеене се случи в Прага. Попаднах на обучение, водено от Christiaan Voel – терапевт и преподавател от Финландия, уж съвсем случайно, но както знаем, случайности няма. Има път, който ни е предопределен да следваме. В продължение на пет дни се потопих в една коренно различна от обичайното атмосфера. За мен това бяха дни на откриване на съвсем нов свят, усещания и вътрешни преживявания. Занимавам се с музика от пет годишна възраст, но ето че най-накрая открих какво ми е липсвало в комуникацията с нея. Точно това дълбоко, осъзнаващо спокойствие, лекота и навлизане навътре в себе си. Тялото се превръща в

„Да забравим да дишаме, да забравим себе си и своя глас, в този момент ние пеем. Пеенето е да освободим гласа.“

Christiaan Voel

инструмент на звукова вибрация, която го изпълва. Звуковият поток преминава през всяка частица на тялото, излиза и нежно го обгръща.

Терапията с музиката се осъществява отвътре навън и в това се състои нейната сила. Затова и подборът на звуците за всеки един човек е индивидуален, съобразен с възраст, пол, здравословно състояние, конструкция, социален и житейски опит. Предизвикателството пред терапевта е да избере индивидуалната тоновата комбинация и ритмичната структура, която да регулира нуждите на пациента.

През тези пет дни в Прага се подоби сънят ми, дневният тонус, започвах да усещам промени в собствения си

глас и накрая - бях за първи път спокойна и отворена да откривам света в град за мен първоначално непознат, а сега усещайки го близък и топъл. За мен Прага остана в душата ми като „мека“- център от света на музиката.

Минаха няколко години, през които този спомен оставаше ярко да блести в душата ми, а търсенето продължаваше. Един ден разбрах за обучение по Антропософска терапия чрез пеене вече в България, водено от Теодорос Ригас и Д-р Ерих Скала. Включих се в шестия модул и отново тръгнах по пътя на себеоткриването. Отново съм центрирана в музиката. Тя ме води, преминавайки по свой път през тялото, като го раздвижва и променя. Всеки модул от курса е с отделна тема, посветена на органите, целия човек – тричленен (дух, душа, тяло) и четиричленен (физическо, етерно, астрално тяло и Аз), на „здраве и болест“. Това са основни изходни точки за определяне на терапевтичните упражнения, подборът на звукове (гласни и съгласни), тонови и ритмични комбинации.

Антропософският музикален терапевт Симоне Линдау описва височината на тона като достигане на всички съставни части на същността: „Най-ниските тонове въздействат върху физическото тяло, високите тонове – върху по-висшите части на човешкото тяло“ (Дер Меркурщаб, кн.3, 2014). Ритъмът е основен вселенски закон. Известният български композитор Марин Големинов споделя в своята книга „Зад

кулисите на творческия процес“: „Ритъмът е като въздуха за живите същества...той е предусловие за всяко съществуване.“ (1971г., с.17).

За да навлезем по-дълбоко в същността на Ритмичната система, характеризирана от Рудолф Щайнер, изследваме ритъма на дишане и от тук можем да дадем обяснение за дългата нотна трайност или дактил, носещ усещането на забавяне. В нас е ритъмът на живота 4:1 - 4 сърдечни удара и едно вдишване. Трохеят пък е троичният принцип в музиката и се изписва като половин нота с точка или три четвъртини, влизайки в движението на образа. Това са три удара на сърцето или три стъпки, носи усещането на люшкане, а в танца са характерни във валсове, танга и др.

Представям ви едно звуково упражнение от курса, симболизиращо чувство на закрила. Изпълнява се на един тон по избор Т – АУ – И – НГ. Изпяваме звуците с едно издишване. Повтаряме го и наблюдаваме какво се случва в нас, около нас. Това е един изследователски процес както за терапевта, така и за терапевтирания.

Ще завърша с думите на Рудолф Щайнер „...с помощта на звуците, музикалния елемент, ние можем да проникнем дълбоко във вътрешния свят на човека“ („Изкуството и неговата световна мисия“, 2001г., с.158) и да се почувстваме закриляни.

Елис Даджат Яханаджиян

IN MEMORIAM

за Мария

На 25 февруари 2023 г. премина Прага на духовния свят Мария де Зваан - холандски арттерапевт, председател на съюза на арттерапевтите в Холандия, дългогодишен преподавател по арттерапия в Холандия, България и САЩ.

Мария де Зваан пристигна за първи път в Стара Загора през есента на 1991г. Оттогава до края на 1998 г. тя идваше два пъти годишно и всяка среща с нея ни откриваше това, което душите ни търсеха с дълбок копнеж.

„Това пътуване ще бъде много вълнуващо!“ – беше казала тя на Мехтелт Каман, когато фондация „Хелиас“ за първи път я беше поканила да води курс по арттерапия в България. Тя започна да идва редовно през пролетта и есента и не спираше да ни изненадва. Интересът ѝ към нашата страна беше много силен. При едно от поредните си гостувания Мария ни разказа за своята баба, мащехата на майка ѝ. Разбрахме, че Мария била малко момиченце, когато за първи път видяла аристократичната дама от България, за която се оженил дядо ѝ. Тя не знаеше нито една българска

дума, но се опитваше да учи отделни изрази и думи при всяко свое ново посещение. По-късно тя сподели, че чувства гостуването си у нас като привилегия.

Мария носеше онази топлина, от която се нуждае антропософската работа, и умееше да наблюдава хората с много дълбок интерес. През онези години в младия ни антропософски клуб идваха много хора, които не знаеха какво търсят. Постепенно някои от тях започнаха да идват само заради поредното предстоящо посещение на Мария де Зваан. В спокойната работа с изкуството повечето участници намираха пълната си удовлетвореност. Мария проявяваше много жив интерес към всички, които искаха да се запознаят с антропософията и да я направят съществена част от живота си. Тя носеше своя ентузиазъм и създаваше антропософска атмосфера със самото си дишане. На пръв поглед тя не правеше нищо специално, но неотклонно ни помагаше да намерим в собствените си души пътища, водещи към светлината на Духа. Постигаше го с дълбокото си познание за всичко, което израства от творческата дейност и човешките изживявания.

През втората година тя забеляза, че балансът между мисъл, чувства и воля в нашата работа е нарушен от преобладаването на интелектуалния елемент. Тогава тя насочи работата си с нас към приемането в художествени картини на това, което досега поглъщахме в душите си без помощта на арттерапията. Мария беше необикновен, изключителен педагог. Никой не умееше да насърчава младия човек с та-

кова проникновено разбиране за етапа на развитието му, както тя го правеше. Грижеше се много прецизно за специалното настроение, което тя искаше да ни обгръща, за да може духът на нашите срещи да стане светлина, която да продължи да разпръсква лъчите си след нея.

Сега, когато се сбoguваме с Мария, няма как да не си спомним многократните ежегодни сбogувания, които всички преживявахме болезнено. Веднъж тя ни каза: „Как е възможно да тъгувате за мен! Нали вие сте щастливи от това, че оставате заедно.“ Тези думи не ни прозвучаха утешително и смисълът им не достигна напълно до нас. Тогава беше много трудно да открием тази непозната гледна точка върху ежегодната ни раздяла. Когато тя си отиваше, ние преживявахме чувството на самота и изоставеност. Днес тя отново си отива, а ние отново оставаме заедно, но за тази наша заедност тя изминаваше толкова трудни пътеки с толкова усилия, неизменно водена от идеята да ни приобщи към срещата на изкуството с антропософския живот.

През втората половина от периода на редовните ѝ посещения в Стара Загора, за да отговори на очакванията ни, Мария внесе елементи на работа с биография в арттерапевтичните ни занимания и започна да отделя твърде много време на валдорфската педагогика. Ентузиазираниите ѝ последователи продължиха биографичната работа в по-малки групи. След като седем години посещаваше редовно Стара Загора, тя спечели своите ентузиазирани сътрудници и тогава предложи да организира курс по арттерапия в София. Дванадесет души от цялата страна започнаха обучението си през 1999 г. и през 2004 г. част от тях успешно завърши обучението си. След това Мария продължи да поддържа връзка с учениците си, да дава съвети от разстояние, да се инте-

ресува от всеки, с когото се е срещнала у нас, да разгръща малките открития в изкуството като нещо живо в човешките сърца, да показва как антропософският живот израства стъпка по стъпка и става пълнокръвен. Нейното появяване в нашия антропософски живот беше отговор на въпроса: какво можем практически да направим в Антропософията, - който няколко месеца преди това бяхме задали на Мехтелт Каман. Ние зададохме въпрос, но получихме нещо много повече от очаквания отговор. Получихме непресъхващия мощен стимул за изграждането и развитието на антропософските практики в България и куража да ги пренасяме през поколенията.

Веселина Велкова

В памет на Мария де Зваан

Навън помръкна светлината.

Отиде си една душа

и ситни капки по стъклата,
заплакаха във есента.

Животът бързо отминава.

Търкулва се като сълза
и само споменът остава,
за да ни среща с любовта.

Вихра Калапишева

ХУДОЖНИК НА ЖИВОТА

Идването на Мария де Зваан в България и работата ѝ като изключителен арттерапевт беше за нас, българските антропософи, от огромно значение.

Имах щастието да участвам в курса ѝ по антропософска социална художествена терапия в София от 1999 до 2004 г., заедно с група приятели.

През петте години на обучение Мария ни водеше стъпка по стъпка в света на изкуството, на красотата и хармонията. Тя проявяваше изключителна добронамереност, обич, разбиране, търпение и доверие към хората, с които работеше. Разкриваше ни тайните на антропософското, терапевтично изкуство с голяма вещина и щедрост. Безкористно и с желание даваше всичко от себе си, за да запали, да вдъхнови, да разбуди душите и сърцата на учениците си, да им даде крила за полет и това беше нейният безценен подарък за нас, българските ѝ приятели.

Срещите ни с Мария бяха истински душевни и духовни празници. Очаквахме ги с нетърпение и интерес. Възхитителни бяха уроците ѝ по ри-

суване и моделиране с глина. Учете ни как внимателно да наблюдаваме природата, хората и света, да правим своите открития и духовни прозрения. Запознаваше ни с тайните на метаморфозата, полярностите, четирите темперамента, образците на световното изобразително изкуство. Тя създаваше уникална атмосфера, в която всеки се чувстваше разбран, значим и насърчен. С прекрасното си чувство за хумор и деликатност успяваше да внесе хармония в групата ни. Нейни отличителни качества бяха сърдечност, интелигентност, дипломатичност, скромност, искреност и артистичност. Умееше да се радва и да открива красотата и духовността навсякъде, от най-малките до най-възвишените неща. Тя ни показваше как може да се живее и работи по антропософски, защото духовни открития получават онези, които успяват да съчетават думите с делата си на практика.

За своя път на арттерапевт казахте: „Моят път е Гьотевият път. Да откриваме Духа в жестовете на външния свят, това се стремим да постигнем. Целта на този път е да станем

по-въплътени в земната реалност, да станем все повече труженици и чрез развиване на нашите сетива, да се научим постепенно, да отваряме и висшите си сетива.”

След завършването на курса при Мария де Зваан, няколко души създадохме групи по социална художествена терапия в София и в Стара Загора и продължаваме делото ѝ. С много обич, благодарност и благоговение към нея, ние вървим по пътя на художественото терапевтично изкуство, в което тя ни посвети.

Макар, че вече не идваше в България, Мария помагаше за развитието на практическата ни антропософска работа. Тя подкрепяше групите ни по художествена терапия, като изпращаше материали и споделяше с нас своя богат опит на арттерапевт. В последното писмо, което ни писа, сподели, че за да придобием дипломата „Художник на живота” трябва

да развиваме в себе си смелост, търпение, смирение, благоговение и още много добродетели, за да достигнем до любовта.

Мария де Зваан остави незаличима следа в антропософския ни живот! Любовта, която ни свързва с нея, е завинаги! Тя ни подари сърцето си и ни даде своя пример, как по антропософския път се става служител на Михаил и на Христос!

Ликът ѝ сияе в ореол от светлина в паметта и душата на всеки, който се е докоснал до нея, до нейната мъдрост, любов, талант, вдъхновение и ангелска доброта!

Благодарим ти за всичко, Мария де Зваан! Светъл звезден път!

Вихра Калапишева

Юлияна Янкова бе грижовна душа, тя всеотдайно закриляше идеите и хората, в които вярваше. Срещнах я през 2012 година на първия модул от Семинара по Валдорфска педагогика във Варна – една от онези важни срещи, които си очаквал да се случат. Тогава тя започваше своето

Валдорфско пътешествие, за да се превърне само след няколко години в един от ярките и отгадени вестители на Щайнеровите педагогически идеи.

Юлето вярваше дълбоко във Валдорфската идея, беше я превърнала в неизменна част от своя живот и я предаваше на хората, било в лекции, в непринудени приятелски разговори или срещи с родители. Тя се уповаваше на човешкия стремеж към доброто и неспирно го търсеше във всяка една среща.

След Семинара по Валдорфска педагогика във Варна заедно създадохме „Даскало Творителницата”, за да продължим идеите на добрата хуманна педагогика. Чувствахме се като просветителски пратеници, чиято мисия ни водеше из цялата страна, срещаме се с родители и учители от Варна, София, Пловдив, Бургас, Русе, Смолян. Междувременно с наши колеги Юлето бе започнала да води „Валдорфски вечери за родители” в София, организираха заедно Годишните празници, творяха, развиваха духовните импулси.

Но това не бе достатъчно за нейния всеотдаен дух. Тя стана част от екипа на Валдорфското училище, а след това предаваше опита и знанията си в различни родителски кооперативи и детски градини. Посети Валдорфски училища и детски градини в различни държави – Белгия, Великобритания, Австрия, Холандия, за да обогати опита си като учител и да го приложи след това у нас. Като един от създателите на сайта на Валдорфската общност в България, помогна да се сътворят и съберат ценни статии, интервюта, лекции. Вярваше, че педагогиката е изкуство, не наука, а учителят е вдъхновен творец в ежедневната си работа.

И не спираше да търси своя път, своя начин да служи на духовните идеи. Ще я помня с благата усмивка и топлото сърце, един себераздаващ се Дух.

Юлето прекрачи Прага през пролетта на 2021 година.

Тъкмо се раззеленяваше по нейния антропософски път. Бе открила своето място, което нареждаше с майчинска грижовност и мисъл за предстоящите бъдещи срещи там, сякаш провиждаше какво предстои... И искаше да ни завещае цялото валдорфско богатство, което бе събирала през последните години – книгите, лекциите, красивите въздействащи стихове, ръчно изработените материали, снимките и записките от своите пътувания, рисунките към приказките, които разказваше. Тя вплете себе си в „Мястото на Юлето”, както го наричам – пространство, което сега, благодарение на всеотдайността на Цвета Мишкова продължава да съществува и е новият „Светлик” за антропософски срещи и инициативи в София.

Сполай ти, Юле, в „шепите на Бог”!

Пускам те на воля да летиш.

И само обич с теб се носи.

Каквото ти ни даде, с нас е.

Благодарим ти, пазим го в дъха си.

Кристина Димова

ТРИЧЛЕННИЯТ СОЦИАЛЕН ОРГАНИЗЪМ

Продължение от бр. 77

Скоро този импулс стана толкова голям, че той продължи инициативата за основаване на Валфдорската педагогика като опит да освободи духовния живот. Той очакваше нито един ученик да не напусне училището до 12 клас, докато не проникне до основата на костите социалната тричленност, като например четирите аритметически действия. В тесен кръг, Р.Щайнер е опитвал да пробуди този импулс. Какво се е получило от тогава? Изчезнал ли е този импулс от 1919 - 1920 година? Или той протича под повърхността? Откриха ли се нови хоризонти или всичко е загубено? В малки и големи антропософски групи се работи за реализацията на този идеал. Правеха се опити да се разпространи този идеал - в това число и в политически изказвания - в доклади и публикации. Имаше опити да се приложи тази тричленност практически, макар и в по-малък кръг от дейности. Сега, тук не е мястото да анализираме дейността на тези групи, политическата им принадлежност и практическите опити. Необходимо е да се каже, че социалната тричленност на Р.Щайнер като пълнокръвен идеал едва ли стана известна в обществото. Болшинството не обръщаше внимание на този идеал нито в икономиката, нито в политиката, нито в социалната практика. Значи ли това, че за тази социална тричленност обществото още не е дозряло? Предполагам, че не. Може да се каже, че за съвременниците винаги е много трудно да бъде той осмислен, и особено „да се види“, да се позволи идеал от такъв род да действа практически.

И възможно ли е това за онези, които искат да го приложат в културата, които не намериха стил и форма, които са станали равнодушни към душевното настроение на хората от нашето време? Времето е съзряло. Това може да се види от началото на нашето изложение, когато от дълбината на душата в началото на 60-те години на миналия век как този импулс се появи. Като частично решение, а не в неговата пълнота този импулс няма да действа правилно и като система ще се опошли.

Необходимо е да се каже следното:

Променящата се потребност изисква по нов начин да се погледне на собствеността на земята и почвата: обществото трябва да реши как и за какво те да се използват. (В Нидерландия е приет закон за пълноценно използване на земята, за да няма пустееща такава). Това ще се регулира по демократичен път. В днешния Парламент е възможно определени икономически и идеологически групировки да имат влияние. Много пъти „страните на Океана“ се събираха на международни конгреси да обсъждат въпроса „На кого принадлежи Океанът?“ Съобщаваха в неформални беседи, в коридорите – където може да се чуе откровено чувство за справедливост, -

където се чува и това звучи така: „Океанът не принадлежи на никого, а е на цялото Човечество“, „трябва да се дели по братски“. В официалните заседания на национално икономическите интереси още може да се чуе това. Вътре в биологичното земеделие се правят конкретни стъпки за изкупуване на земеделски участъци и парцели, това означава

да се купи този участък или парцел и да се дари после на фонда. Той го предлага на нуждаещите се. Когато е „неутрализирана“, Земята не може да бъде обект на покупка или продажба и не може повече да има изкривяване на цената на земеделските продукти поради аренда.

Дискусии за основни доходи, разрыв между труда и доходите, права на заплатата и подобни въпроси.

Безработните получават помощи. Например в Нидерландия те отначало не могат да намерят работа. Стоят до стените и подриват цените чрез нечестна конкуренция на пазара на труда. Животът коригира тези абсурдни норми. Сега дори официалните програми дават възможности да се заплати безработицата. Разрешението на проблема с безработицата е в самото начало. Между много големи и малки предприятия има отговор от самото начало да се търсят нови форми за образование и постоянен доход: отначало за всички минимума, но винаги, когато се появи повече оборот, съобразно потребностите, отколкото по произведената работа. Във всеки случай се опитват чрез беседа да се изясни как дадена група справедливо да преживее дадената ситуация. В някои страни Валдофските училища получават дотации от държавата. Това значи никаква външна инстанция не определя какво е заработено и кое е правилно. Много училища поставят всички субсидии на едно място и разработват собствени норми, отново заедно да разделят „заработеното“.

Растяща опозиция против такива методи и способности при работа с капитала. Тогава не се гледат икономическите и социалните последствия. Между тях е много ясно, че така наречените решения за националните средства за производство, преди всичко не решават въпроса. Те търсят трети път. В това отношение холандското „движение на кракерите“ постави пред обществеността проблема с недвижимата собственост и злоупотребата с нея. По отношение на промишления капитал има така наречената „неутрализираща“ инициатива, която ние описахме в отношението на земята и почвата. Предприемачът трябва да остави „наемателя“ все още с този капитал социално. Той не може да го продаде или да злоупотреби за своя собствена изгода. С времето Роберт Шумахер съществува „smallisbeautiful“ движение. Small (малък), това не е количествено, а обозначава и нещо човешко. „Smallscale – човешки мащаб“. Особено при нови форми на собственост на капитала, който е действен в този идеал на човешкия мащаб. Прекомерното натрупване на капитала предразполага към анонимност. Но човешкото съзнание повече не иска да спи. В този вакуум може в цялата пълнота да се прояви всякакъв стремеж към власт. Особено където средствата за производство все още са подчинени на човешкия мащаб, те могат да бъдат взети в управление на работещите за техните цели. Този факт още не може да се схване в целостта на съзнанието.

Ниското качество и високата цена на националните системи на образование и здравеопазване прави много души зрели за потребностите към новите пътища и собствената самоинициатива.

Те „неизбежно“ водят към свободен духовен живот. Интересно е, че от това проявление на свободния духовен живот – виждаме пъстрота, многоцветност, многообразие. Днес на основата на заявки, се развиват многообразни инициативи в така наричаната алтернативна сфера: художествени ателиета, центрове на здраве, образование, социална помощ, правова помощ, посредничество по въпросите на съжителството и брака. Естествено при това имаме много абсурдност и се унищожават много кратковременни идеи. Но инициативата е възможна и жизнеспособна, доказана в реалния живот.

Абсурдността на партийно-политическите държавни организации, породила много граждански инициативи.

Държавните експерти - гражданите понякога са несъвършени, затова за всеки проблем, имат свой експерт. Това подбуди гражданите към въпроса: „За какви неща трябва да бъде съден човекът?“ Движението против ядрената енергетика и движението за мир се развиват в тези рамки. Макар че груповите акции, разбира се, могат да донесат също така анархия, ако това не е облечено в закон, болшинството от тях чрез „гражданско неподчинение“ подбудиха много граждански инициативи, разбудиха съзнанието, а също така решиха съвършено конкретни проблеми. От всичко това може да се направи извод, че светът копнееше за идеала внедрен от Р.Щайнер в културата. Но не се посочва един съществен аспект на този идеал, аспектът, без който идеалът остава безкръвен, безжизнен и неспособен:

Социалната мистерия: какво представляват парите ?

Така в шестдесетте години на миналия век все по-голяма част от страните имат учреждения, предназначени за това, че в много отношения импулсът на тричлеността среща нови възможности. Ние визираме в случая **парите и банковите институции**.

Всъщност, какво става в социалния организъм? Някак си, някъде, в някой ден това дава отражение в сферата на парите, в цените, в инвестициите, в заемите и така нататък. И именно парите се явяват тази сфера, в която ние губим съзнание: чрез нашите страсти, или чрез абстрактност на сметките. Власт и илюзия - противодействащи сили, които действат там, където действат парите - както се казва - това се случва навсякъде. Но за нас е трудно да поддържаме това будно съзнание. Затова трябва да разберем как работят парите, как протича паричният процес, какво действа чрез парите? Р. Щайнер ни предлага за това поглед, чрез който той показва как парите обхващат три принципно различни качества и функции:

- Пари за търговия
- Пари за заем
- Пари за подарък

Чрез **търговските пари** ние купуваме и продаваме стоки, произведени в сферата на **икономическия живот**.

Когато се отказваме от купуване и потребление, **отдаваме в заем парите**, тогава развиваме и подкрепяме **правовия живот**.

Чрез **дарение** на парите ние свободно развиваме **духовния живот**.

Търговските пари се раждат там, където хората участват със своя труд и създават икономически ценности. После в **заема** парите умират. **Заемните пари** като инвестиция, представляват за хората врата към човешкия дух, който иска да се прояви като продуктивна сила в икономическия живот. **Заемните пари**, които са „дадени“, могат да подкрепят духовния живот. Там те преживяват своето възкресение като нови търговски пари. Те дават възможност да се развие отново нещо ново, на пръв поглед „икономически безполезно“.

Метаморфозата на парите в този жизнено важен за парите поток е една от най-големите мистерии, която е открил и ни е дал Р. Щайнер. Святата задача е да очистим тази „социална кръв“ и да ѝ позволим като оздравителен сок, да пулсира между трите социални органи системи. Чрез непретенциозност антропософски ориентираната банкова система иска във всяка страна по своему да пробуди съзнание за тази мистерия, която да се реализира практически. В управлението на паричния поток всеки човек може да познае и преживее реалната идея за социалната тричленост. Упражнението в тази област може да стане конкретен път към ученичество.

Заклучение

„Тричленният социален организъм се явява идеал за общественото развитие. Той протича непосредствено от природата на човека. Всеки човек може да намери в себе си прамислите, които изграждат този идеал. Доколкото човек се стреми към това да придаде образ на социалния живот в духа на този идеал, дотолкова той сам се осъществява като свободен човек и прави възможно другите да са свободни“

Лекс Бос

Превод: **Недялко Абаджиев**

- За по добра илюстрация на тази трудна за разбиране материя „Какво представлява тричленният социален организъм“, преводачът постави тези диаграми, които са взети от лекции и книги на немски език. Тези илюстрации не принадлежат към книгата, но онагледяват казаното по-горе.

БИОДИНАМИЧНО ЗЕМЕДЕЛИЕ

Космическите сили отразени в земните процеси

На 25 март в Стара Загора се проведе биодинамична конференция на тема: „Духовни и научни принципи в биодинамичното земеделие“. Инициатор на събитието беше Сдружението за биодинамично земеделие в България. Конференцията беше организирана в съответствие с основните цели, които сдружението си поставя: да подпомага земеделските практики и да популяризира културната и социална роля на биодинамичното земеделие „като ефективен метод за устойчивостта на почвеното плодородие и социалното здраве“. Събитието беше посетено от близо тридесет участници от цялата страна. По мнение на някои от тях, те бяха дошли не само заради лекционната дейност, но и заради социалните контакти, които инициаторите на конференцията бяха предвидили в програмата. Социалната дейност беше организирана като размяна на биодинамични семена и стари, устойчиви сортове от различни култури, които могат да се презасяват и да се поддържат в собственото стопанство. Всеки участник по свой свободен избор беше донесъл таква семена и разсади. Осигурено беше специално място за излагането на продукцията от семена. Сред експонатите бяха книги, издадени от членове на сдружението като календара на Мария Тун, антропософския календар на душата и книгата „Въпроси и отговори за биодинамичното земеделие“, която е първото българско методическо ръководство по биодинамично земеделие. Лекционната дейност обхващаше различни аспекти на актуалната тема на конференци-

ята. В лекцията си „Земни и космически сили и субстанции - основа на биодинамичното земеделие“ Георги Акабакиев изрази своята концепция и сподели своя личен опит в областта на цялостното развитие на растението, въздействието на Слънцето върху него и голямото преобразуване вътре в природата.

Вторият лектор беше доцент д-р Василина Манева. Тя предложи на слушателите част от своя професионален опит под заглавието: „Въпроси и отговори за биодинамичното земеделие“. И двете лекции предизвикаха голям интерес и оживление, те бяха последвани от многобройни въпроси, на които лекторите отговаряха изчерпателно. Някои от участниците споделиха личния си опит и бъдещите си планове. След като направи съществена крачка към постигането на целта за взаимното подпомагане при прилагането и разпространението на биодинамичното земеделие, и изясняване на някои фундаментални въпроси като моралната страна на работата с природата, даването и вземането от природата, силите и субстанциите, които проникват в духовната област и ролята на звездните констелации в работата с растенията, конференцията беше закрыта от организаторите. След нея Българското сдружение по биодинамично земеделие проведе своето годишно отчетно събрание.

От Редакцията

Представяме ви един от лекторите на конференцията:

Доц. д-р Василина Манева се занимава с биодинамично земеделие от 2012 г. Тя е ръководител на първите научни проекти по биодинамично земеделие в България, разработени в Институт по земеделие – Карнобат. От 2020 г. създава собствена биодинамична ферма, която продължава да разработва и до днес.

Кога и как възниква биодинамичното земеделие (БДЗ)?

Основоположникът на биодинамичното земеделие е д-р Рудолф Щайнер, основател на антропософията и прекарал целия си живот в изследване на силите, които направляват живота и растежа. Фундаменталните принципи на биодинамичното земеделие и градинарство са обединен подход към агрикултурата, свързващ екологията на земните организми към тази на целия Космос. Възникват като резултат от поредица от лекции и беседи, проведени в Кобервитц, Германия през 1924 г..

биодинамичното земеделие тя играе важна роля. Екологичният ефект от прилагането на този метод се изразява в максимално запазване на естествения баланс в растителния и животински свят. Биодинамичното земеделие е „нов“ начин на мислене в земеделието. Целта при него не е едностранна – производство и консумация, а и грижа за майката Земя. Поради липса на големи търговски ползи и информация, биодинамичното земеделие не е масово застъпено в България. Особено подходящо е за дворни места, в които привърженици на здравословното хранене и хармонията в заобикалящата ни среда да отглеждат храна за семействата си.

Какво представлява БДЗ?

Биодинамичното е най – чистото земеделие в сравнение с конвенционалното и биологичното. За разлика от другите два типа на земеделие при биодинамичното използването дори на минимални количества минерални торове и пестициди е недопустимо. Грижите са насочени не само към получаване на качествена продукция, но и към подобряване плодородието на почвата и повишаване на нейната жизнестойност. Биодинамичните стопани гледат на Земята като на жив организъм, и в частност на своето стопанство като на самостоятелен индивид. Връзката с космоса е елемент, който напълно липсва при първите два вида земеделие, докато в

От кога се занимавате с БДЗ?

За биодинамичното земеделие за пръв път чух през 1996 г. като студентка в АУ – Пловдив. От тогава се зароди огромното ми желание да науча повече за него. Купих си и прочетох земеделския курс на Рудолф Щайнер „Биодинамично земеделие – Духовно-научни принципи за развитие на селското стопанство“. Малко по-късно, като научен сътрудник в Институт по земеделие – Карнобат, реших да направя първия научен проект в България за изучаване на биодинамичното земеделие през 2012 г.. Татяна Благоева ми протегна ръка в този момент и ми предостави информация, относно приготвянето на препаратите, както и дефицитната по онова време литература. От тогава до сега интересът ми към този тип земеделие не е намалял, поради невероятните резултати получени през годините. С екипа в проектите (прераснаха в няколко през годините) изследвахме и сравнявахме резултати от трите типа земеделие – конвенционално, биологично и биодинамично. За пръв път в България направихме алтернативните компостни препарати на Мария Тун и ги сравнихме с оригиналните дадени от Щайнер. Получиха се интересни резултати. Изследвали сме и влиянието на биодинамичната храна върху здравето на човека, там също се получиха интересни резултати. И тъй като в Института работим основно с зърнено-житни култури, преди 3 години реших да направя собствено биодинамично стопанство с всякакви култури и животни, където да продължа изследванията си. Като стремежът ми е да го превърна в

самостоятелна самостоятелна единица. В момента работя в тази посока.

Как се зароди идеята за книгата?

Поради нарастващия интерес, в последните години, към биодинамичното земеделие и липсата на българска литература на тази тема, се зароди идеята да се създаде малка книжка – тип ръководство, за основните принципи и дейности в биодинамичното земеделие, под формата на въпроси и отговори. Диференцирани са основни акценти, необходими за практикуването на биодинамичното земеделие. Книжката е подходящ наръчник на всеки практик.

По принцип моята идея беше за по-обширна книга включваща голяма част от получените резултати през годините и съпоставянето им с духовната наука дадена ни от Рудолф Щайнер. За създаването на тази книжка главен виновник е Зорница Вълкова. Тя издава със сдружение по Алпст календара на М. Тун – Посевни дни. От там ѝ се зароди идеята, която ми подхвърли, че няма джобен наръчник с основни практики, направен под формата на въпроси и отговори, който всеки практикуващ биодинамично земеделие, може да си носи в джоба и да го ползва при необходимост. Така този наръчник изпревари книгата, която смятам все още да напиша.

Надяваме се за в бъдеще този тип земеделие да стане все по-популярен и да привлече повече хора, целящи да произведат по-здравословна продукция за семействата си.

ЕДИН БИОДИНАМИЧЕН ФЕСТИВАЛ

Драги читатели, днес ще ви разкажа за Биодинамичната конференция, която се проведе в Гьотеанума, Дорнах, Швейцария, в началото на февруари, от 1-4 февруари 2023 г. Но преди това, нека се представя. Името ми е Веселина, на 27 години съм и съм родена във Варна, а последните 8 години живях в Германия, тъй като там заминах да следвам „Устойчиво Земеделие“ и бях практикантка в Биологична ферма „Биоланд“. След няколко години работа в биологичната ферма, простираща се на 0,2 хектара и състояща се от 6 вида култури, усещах все повече несъвършенствата в нея, които не бяха никак малко. Едни от най-неестествените преживявания бяха, когато се налагаше преди садене да разхвърляме всеки химичен елемент поотделно като „храна“ за растенията, а всичият събран компост се държеше настрана и не се употребяваше, тъй като съдържахше „неприятели и лоши микроорганизми“. След раждането на първородния ми син бях прекратила фермерската работа и насочих вниманието си към алтернативни опции на възпитание в природата. Така открих Валдорфската педагогика. Тя беше разковничето, чрез което се запознах с Антропософията и Биодинамичното земеделие. А то от своя страна

ми даде отговора: защо са така неестествени действията в предишната ферма. В този момент бях твърдо решила, че това ще е мястото за мен и незабавно потърсих най-близката биодинамична ферма „Деметер“, в която да мога да работя. Така и стана. Стопанството се простираше на 40 хектара, разполагаше с култури, които не можех дори да преброя, тонове компост, животни, та дори и детска градина „Натура“ в средата на фермата. Това беше моето утвърждаване за правилния път и пример за устойчива ферма, тя разбира се, не беше напълно независима, но изключително се доближаваше до идеала.

И така нека се върнем на Биодинамичната конференция, в която участвах с огромно удоволствие, като млад фермер до 35г. с подкрепата на Софера. Тя се състоя в рамките на 3 дни както присъствено така и онлайн. Участниците от цял свят имаха възможността да се включат. Тазгодишната среща направи една ретроспекция, разглеждайки селското стопанство като културно развитие, както и постигнатото до момента от биодинамичното движение, подготвяйки се през 2024 г. да отпразнува 100 години от лекционния курс на Рудолф Щайнер. Различни доклади показаха

новаторската сила на биодинамичната общност: основаването на първия изследователски институт за биологично земеделие в Гьотеанума от Еренфрид Пфайфер през 1924 г., първата марка за биологично земеделие "Деметер", подкрепена съвместно от земеделските производители през 30-те години на ХХ век, основополагащият импулс за екологичното движение чрез книгата „Тихата пролет“ на Рейчъл Карсън, която е вдъхновена да я напише от двама приятели, отдадени на биодинамиката.

Разбира се, много бележити лектори от цял свят бяха поканени на това събитие, като Вандана Шива. Тя е известна с борбата си срещу големи монополни фирми като Монсанта и др., които си присвояват земя, семена, торове и се опитват да ги патентоват. Тя разказа как днес почти навсякъде по света първоначалната култура е отделена от своя свещен и културен аспект, за да се сведе селското стопанство до обикновена индустрия за производство на стоки. За много фермери по света биодинамичният подход може да се съчетае с културната традиция, за да се развие достойно земеделие на бъдещето. Бих казала, че за мен нейната реч бе най-въздействаща и изразяваща силна позиция и ясна посока.

През трите дни бяха организирани основни дискуссионни панели в голямата зала и различни онлайн и офлайн курсове и лекции. В тези дни преминахме през космическите сили, земните сили и атмосферните сили: Космически източници

в селското стопанство с Шери Уайлс-файър, Земни източници в селското стопанство с Том Саат и Атмосферни източници в селското стопанство с Жан-Мишел Флорин. Почти невъзможно е да се опише невероятното разнообразие от дейности, но незабравимо беше удоволствието да се насладим и на евричичното представяне. Конференцията приключи с много интересен доклад на Петер Зелг за един важен аспект от биографията на Рудолф Щайнер, а именно срещата с билкаря Феликс Когуцки, която е била особено важна за него по пътя на развитието му и е допринесла за разширяване на познания му за растенията и тайните на природата.

Този биодинамичен "фестивал" показва как изкуството, науката и практическият опит могат да се преплитат и подкрепят взаимно, за да може да се развие по-нататък едно истинско земеделие или култура на живота. В последния ден в залата Ули Хуртер приветства хора от четири генерации - сред присъстващите бяха от пионерите на биодинамиката до младото поколение, което тепърва ще поеме задачите за следващите 100 години. И как биодинамиката ни помага да осъзнаем отново достойнството на това да работим заедно със силите на Земята и Космоса. Искрено се надявам все повече млади хора да се заемат с тази тематика и да не разделят физичната от духовната практика в своите стопанства.

Веселина Иванова

ИСТОРИЯТА НА ПАРСИФАЛ

Преди малко повече от една година групата по арттерапия в Стара Загора проведе няколко занимания върху историята на Парсифал. Оказа се, че книгата на Ешенбах не е издавана в България. Тя се изучава в XI клас на Валдорфските училища. В моя коментар към книгата „Мъченикът Р. Щайнер“ споменах накратко за Парсифал, защото е известно изказването на Рудолф Щайнер, че легендата за крал Артур и рицарите на кръглата маса е свързана със сетивната душа, легендата за Граала – с разсъдъчната душа, а съдбата на Парсифал е свързана със съзнателната душа. Книгата на Ешенбах е разделена на шестнадесет приключения.

Първо приключение:

Смелият рицар Гамурет воюва за справедливостта не само в Европа. В Африка той се жени за местна кралица, но когато се ражда синът им Фирефиц с черни и бели петна по кожата, той я изоставя.

Второ приключение:

Рицарят Гамурет се оженва за принцесата Херцелойде. По време на бременността си тя сънува, че един дракон суче от гърдата ѝ. Събужда се и научава, че съпругът ѝ е загинал, прободен с копие.

Трето приключение:

Херцелойде ражда момче, но за да не стане рицар, тя

отива да живее сама в гората от страх за съдбата му. Момчето расте в изолация и става наивен юноша. Той среща трима рицари на крал Артур, които му казват, че отиват в замъка на краля. За ужас на майка си той решава да стане рицар. Прави си нещо като дървено копие и тръгва към замъка. По пътя среща красива девойка, целува я и взема пръстена ѝ. По-късно среща братовчедка си Сигуне, която оплаква убития си годеник. Двамата разговарят за съдбите си и тя му дава името Парсифал – преминаващият през долината. Продължавайки към замъка, той среща Червения рицар и го убива в двубой, като го пробожда в окото със своята заострена дървена пръчка.

Четвърто приключение:

Парсифал среща стария рицар Гурнемант, който го обучава в рицарското изкуство. Едно от правилата на рицарите е да не задават въпроси на този, на когото служат. Парсифал среща един крал, който го кани да посети замъка му. Той освобождава пленената принцеса Гуинивър и се оженва за нея.

Пето приключение:

Парсифал стига до замъка, където е посрещнат от краля на рицарите. Когато го поканват в главната зала, той вижда, че един рицар бута инвалидна количка. В нея е раненият

крал Амфортас (Анфортас на английски) с незарастваща и постоянно кървяща рана. След това кралицата изнася и вдига високо една сияеща чаша, пред която присъстващите рицари благоговейно и смирено коленичат. Парсифал наблюдава всичко мълчаливо, без да задава въпроси. След общата вечеря един човек от прислугата до завежда до стаята му и той заспива. Когато се събужда, открива с изненада, че замъкът е съвсем празен. Парсифал се чувства самотен и изоставен.

Шесто приключение:

Той излиза от замък и вижда три капки кръв върху падналия през нощта сняг. Те му напомнят за жена му Гуинивър, която е изоставил. Въпреки това той решава да не се връща при нея. От това вцепенение го извежда случайно минаващ рицар, който го кани да се присъедини заедно с него към намиращите се недалеч от тях рицари на крал Артур. В техния лагер радостта му е помрачена от грозната ясновидка Кундри, която го обвинява пред всички, че не е помогнал на Амфортас. Тя го изгонва от кръглата маса. Парсифал е потресен, защото не знае, че е могъл да помогне на Амфортас, а още по-малко как. Той решава, че не е заслужил такова отношение. Царски пратеник донася известие на Гаян, че трябва да се бие 40 дни с царя на Аскулан, който несправедливо го обвинява за убийството на баща му.

Седмо приключение:

Гаян тръгва и взема отчаяния Парсифал със себе си. Те приближават един град, обсаден от армията на млад крал, който е сърдит, че голямата дъщеря на принц Липпант е отхвърлила любовта му. А принц Липпант се е грижил за младия крал след ранната смърт на баща му. Малката дъщеря на принца, Обилет, моли Гаян и Парсифал да защитят града. Те успяват. Гаян се сгодява за Обилет.

Осмо приключение:

Гаян е изненадан, че е приет с почести в замък на крал Аскулан, вместо очаквания двубой с него. Кралят е разбрал, че алчен търговец несправедливо е обвинил Гаян за убийството. Гаян и Обилет се разполагат в една от кулите на замък. Отсъстващият крал се връща, извинява се на Гаян и му признава, че по пътя е бил победен от Парсифал. Той го помолил да търси Граала вместо него.

Девето приключение:

Парсифал среща братовчедка си Сигуне на гроба на нейния годеник. Тя го обнадеждава, че замъкът на Граала не е далеч. Парсифал тръгва, но среща един рицар и е изненадан, че той е без оръжие. Рицарят му обяснява, че денят е Разпети петък и затова той отива със семейството си на църква. Те са облечени в бели дрехи. Парсифал тръгва с тях и те го отвеждат при стария рицар Тревирцент, който от дълго време живее като отшелник. Парсифал разговаря с него.

Десето приключение:

Гаян среща ранен рицар и му дава коня си, за да се спаси. Самият той тръгва пеша. Гаян среща надменната красавица Оргилизия и се влюбва в нея, забравяйки за Обилет. Братът на магьосницата Кундри го кани в замък на чудесата, в който 400 девойки са държани в плен от злия магьосник Клингзор. Гаян се радва, че намира коня си около замък.

Единадесето приключение:

Двамата с Оргилизия са приютени от краля на рибарите, който превозва с лодката си пътници през реката. Той казва на Гаян да не взема коня си и му дава своя щит. Щитът предпазва Гаян от стрелите и камъните, хвърлени върху него. Но той е ранен от ревящ лъв. Майката на крал Артур го превързва.

Дванадесето приключение:

Вълшебен лъч показва на Оргилизия рицарски замък и Гаян, който побеждава собственика му. Впечатлена от видението, тя казва на Гаян, че ще се влюби в него, ако той ѝ донесе венец от цвета на дървото, което расте в гората на Клингзор и се пази от нейния враг Грамофланц. Гаян тръгва смело с коня си към гората, намира дървото, което никой не пази, и прави венеца. В същия миг магията пада от злия замък. Гаян обещава на любимата си след 16 дни да се бие с Грамофланц, който е в друг град.

Тринадесето приключение:

Между освободените 400 девойки е и сестрата на Гаян, която му казва, че е влюбена в Грамофланц и че той също я обича. Гаян става господар на замък на Клингзор, който е изгубил магическата си сила. Крал Артур и рицарите му са поканени в замък.

Четиринадесето приключение:

Гаян се бие с някакъв рицар, който погрешно взема за Грамофланц, а всъщност е Парсифал. Грешките стават, защото шлемовете скриват лицата. Никой не побеждава, но Гаян е изморен и отлага боя с Грамофланц. На следващия ден Грамофланц се бие с Парсифал, вземайки го за Гаян. Парсифал е изморен от вчерашния бой и никой не побеждава, но сега пък Грамофланц отлага боя с Гаян. Сестрата на Гаян е съкрушена от това, че брат ѝ ще се бие с нейния любим. Но тя се радва, когато Оргилизия прощава на Грамофланц убийството на първия ѝ мъж. И с това настава мир. Всички взаимно си прощават. Грамофланц се жени за сестрата на Гаян. В разгара на сватбата Парсифал ги напуска и тръгва сам към замък на Граала.

Петнадесето приключение:

Парсифал среща брат си Фирефиц. Той го разпознава по белите и черни петна по кожата му. Двамата отиват заедно при рицарите на кръглата маса, където са посветени за рицари. Този път Кундри посреща Парсифал с думите: „Ти постигна душевен мир и заслужаваш да бъдеш новия крал и пазител на свещения Граал.“

Шестнадесето приключение:

Двамата братя следват Кундри, която ги въвежда в главната зала на замъка Монсалват. Там Парсифал задава дългоочаквания въпрос от Амфортас: „Какво си направил, за да страдаш толкова много?“ Но още по-важното е, че на себе си задава въпроса: „На кого служи Граалът?“ и сам си отговаря правилно: „На тези, които му служат!“

Така от рицар на меча Парсифал се превръща в рицар на Словото. Амфортас оздравява. На скромна церемония

Парсифал е обявен за Пазител на Граала и крал на замъка. След това Парсифал и Гуинивър се събират.

Това е краткото описание на шестнадесетте приключения, описани в книгата на Ешенбах. Не знам кога, но вероятно след написването ѝ, тя е разделена на тези шестнадесет части. В следващия брой ще направя антропософски анализ на историята на Парсифал.

Йордан Димитров

СПОДЕЛЕНАТА РАДОСТ Е ДВОЙНА РАДОСТ

Когато преминавах през първите седем години, както всяко дете, имах мечти каква да стана като голяма. Те бяха много, но една от тях бе да съм като учителката си в детската градина. Затова завърших висше образование начална и предучилищна педагогика, а след това и следдипломна професионална квалификация по физическо възпитание. Работих осем години като учител по „Теория и методика на спортната тренировка“ в Спортно училище. По това време много важен за мен човек ме запозна с Антропософията и започнах да чета. Първата прочетена от мен книга на Рудолф Щайнер „Философия на Свободата“, сякаш ме отведе на новото ми работно място в Детска градина „Свобода“. Детската мечта се превърна в реалност. По това време станах член на Сдружение за Валдорфска педагогика към Антропософското Общество в Стара Загора. Записах се на семинар по Валдорфска педагогика.

Тригодишният семинар по Валдорфска педагогика във Варна ми даде нова посока и ми позволи и да се доближа до мистерията на духовното и душевно съдържание на малкия човек. Вече разбирах, че всеки живот е ценен и че не е лесно да се разбере индивидуалността на всяко дете и неговата духовна същност. Но по време на новата си подготовка започнах да разбирам колко е необходимо да се изгради една дълбока, интимна връзка между учителя и децата. За тази съдбовна задача от голямо значение е да се изпита необичайната връзка на учителя с вечния педагогически закон, даден от Р. Щайнер. Важно е и съзнателното обучение на учителя, и е необходимо всяко негово действие да произтича от връзката с духовния свят. За мен придобиха нов смисъл и значение чувството за отговорност и вътрешната смелост на учителя. Аз продължих да работя в същата детска градина, но моята дейност много се промени. Започнах да прилагам наученото от нашите преподаватели и да отделям много повече време за подготовка на всяко упражнение. По-късно започнах да забелязвам как резултатите от моите духовни упражнения влияеха на чувствата на децата по време на заниманията с тях. Те им действяха укрепващо. Аз се радвах на живата връзка, която възникваше между мен и децата и ми позволяваше да намеря ключа към разбирането на състоянията, затрудненията и постиженията им.

В годината, когато завърших семинара, работех с най-малките деца в ДГ, които все още преминаваха през възраст

та на формирането на речта. Знаех, че за да се научи да изразява себе си чрез словото, детето трябва да може много неща: да е добре организирано в дванадесетте сетива, да владее собственото си тяло, да изгражда правилно отношенията си с пространство. Следвах указанията на Р. Щайнер за развитието на артистичните умения на учителите и обхващането на различни аспекти на речта. Организирах упражнения върху развитието на речта и формирането на диалогичните умения на основата за общото преживяване в група. Повечето от тях допринасяха за личното себеутвърждаване на малките деца и усъвършенстването на комуникациите с учителя. Учениците ми започваха и завършваха всякакъв вид дейност чрез образното преживяване на словото. Това се повтаряше съзнателно и им даваше възможност да се включат добре в учебната работа. Повечето от тях имаха желание да се изказват, да полагат усилия на волята, да въвличат и другите деца в общата дейност. Това бяха много окуражителни резултати, но децата растяха, а в групата имаше и няколко хиперактивни деца, с които се налагаше да се работи предварително. Това също изискваше усъвършенстване на моите преподавателски умения. Това беше пътят на себепознание чрез развитие, чрез вътрешното преживяване на истината и чувството за отговорност. Малко се разочаровах, като разбрах, че първоначалните усилия, довели до добрите резултати в учебната работа, не са достатъчни за повторното им възпроизвеждане. Понякога са необходими много по-големи усилия, а това се оказва много интересно. Срещата с новите професионални трудности само напомняше, че духовното развитие на учителя не трябва да се спира пред никакви обстоятелства и е важно да се постигне присъствие на Духа, ако той не иска да се окаже негоден пред задачите на ежедневието.

През последната година започнах все по-ясно да разпознавам своите нови антропософски задачи. Започнах да посещавам антропософските срещи в група „Р. Щайнер“ - Стара Загора. Опитах се да бъда полезна в ДГ „Слънчогледи“. Отдавна бях член на Сдружението по Валдорфска педагогика, но точно сега откривах радостта от преодоляването на трудностите заедно с другите учители. Открих, че споделеното знание се умножава също, както споделената радост е двойна радост. Вниманието ми се фокусира върху изграждането на волята и чувствата при малките деца. Знаем, че само с помощта на Валдорфската педагогика може да се разбере, че волята е осъществено чувство, а чув-

ството е непроявената воля. Вече три месеца ние разглеждаме заедно с учителките от „Слънчогледи“ книгата „Общото човекознание като основа на педагогиката“ и там прочетохме думите „Волята, която е все още непроявена, която е задържана в душата, това е чувството. Чувството това е приглушената воля. Ето защо до същността на чувствата

ще проникнем само тогава, когато обхванем същността на волята.“ На този педагогически проблем искам да посветя усилията си и да споделя опита си с приятели и учители, с които ни обединява общият стремеж към валдорфската педагогика и отговорността за нея.

Светла Бакърджиева

МЕДИТАЦИЯТА НА ОСНОВОПОЛАГАЩИЯ КАМЪК И РАБОТАТА НАД КАРМАТА

В Медитацията на Основополагащия камък деветте йерархии са разделени на три категории по три вида йерархични същества във всяка и са последователно свързани с трите Лица на Светата Троица. Първата йерархия е свързана с битието на Божествения Отец, втората със Сина или Христос, а третата с битието на Светия Дух. И от това следва, че в полето на кармата, трябва, следвайки прототипа на Медитацията на Основополагащия камък, да правим разлика между три вида кармични действия. Първо, действието на кармата от силите на Отца през първата йерархия на Серафимите, Херувимите и Престолите, след това нейното действие от силите на Сина, или Христос, през втората, слънчева йерархия на Кириотетес, Динамис и Ексузиаи. И накрая формиращите кармата сили на Светия дух с помощта на съществата от третата йерархия

Ангели, Архангели, Архаи. Разликата между тези три вида карма е следната. Импулсът на Отца действа в царството на кармата винаги със силата на естествената необходимост. Тук човек не може да промени нищо. Дадено му е само да приеме и понесе тази карма, дори ако тя е свързана с тежки удари на съдбата и големи страдания. Този тип карма включва неизлечими болести и инциденти. Вторият тип често действа в положителен аспект при срещи с хората. Ето един пример. Двама души се срещат за първи път на автобусна спирка в средата на Лондон. Единият е от Берлин, другият - от Нова Зеландия. Срещата им протича за броени секунди, защото миг по-късно автобусът ще да тръгне, отвеждайки

единия от тях, и срещата им няма да се състои. Ако сега вземем предвид, че в резултат на такава „случайна“ среща, съдбата на единия, а може би и на двамата участници, коренно се променя, поглеждайки по-късно назад към миналия си живот, и двамата участници могат да открият как, още от ранното детство редица големи и малки събития са довели до факта, че много години по-късно описаната среща в Лондон на автобусна спирка би могла изобщо да не се случи. В резултат на това човек може да има предчувствие за безкрайно дълбоката тайна мъдрост, действаща в човешкия живот независимо от съзнанието и водеща до подобни събития като описаното по-горе. Много такива случаи могат да бъдат открити в живота. Така действат силите на Сина в сферата

на кармата. Тук, както видяхме, става дума за трансформацията на кармата и за нейната метаморфоза. Защото след като в дадения случай, двама души се срещат водени от тяхната минала карма зависи от тяхната свобода какво ще правят при тази среща. Можем да кажем, че сега основната им задача е преобразуването на миналата карма в бъдеща. Един друг пример може добре да изясни това. Веднъж при Рудолф Щайнер дошъл за съвет един антропософ, който имал големи проблеми със съпругата си. Съвместният живот му се струвал невъзможен и той искал да разбере не би ли било по-добре да се раздели с нея вместо да се измъчват взаимно по-нататък. На това Рудолф Щайнер отговорил: „По-добре е да поставите тази карма в ред в този живот, тъй като в следващия ще бъде още по-трудно.“ Разбира

се, че даденият отговор се отнася преди всичко за една конкретна ситуация и не се разпростира механично върху всички подобни случаи, още повече че той ясно говори, че точно в такива трудни случаи става въпрос за съзнателната работа върху трансформирането на кармата

Много по-сложно е да се характеризира действието на силите на Светия Дух в сферата на кармата. Тук говорим за процеси, които все още са в самото начало на своето развитие в човечеството. Така че в обикновения живот ние можем да направим много малко действия в тази посока. Тук става дума за действия, които нямат минала карма зад себе си и са нещо напълно ново в земното развитие. Всичко зависи от човешката свобода и вътрешната инициатива. Човек

трябва да се научи, в определен смисъл, да „твори от нищото“ и благодарение на това да работи върху основата на напълно нова карма.

В наше време, което е времето на етерното явяване на Христос, Той участва във формирането и на трите вида карма, но по различни начини. Христос се появява като утешител в областта на действието на кармичните сили на Отец. Той помага на хората да носят тежестта на кармата, която е невъзможно да бъде променена в този земен живот. От своята област Христос действа днес като Господар на кармата, тоест като духовен помощник, който насочва човека към изравняването на кармата си по такъв начин, че плодотворно на тази индивидуална работа да могат да послужат

като най-голямо благо на цялото човечество. (GA 139, 02,12 1911 г.) И накрая, чрез действието на силите на Светия Дух в областта на формирането на кармата ние бихме могли сами да станем сътрудници на Христос в процеса на създаването на новия космос.

В този смисъл изграждането на Антропософията на Земята представлява един поток на развитие, който преминава през три последователни степени. От създаването на Антропософията в строго мисловната форма на „Тайната наука“ като съвременна духовна наука, той се издига през формите и цветовете на първия Геотеанум, в което цялото съдържание на Антропософията става видимо в имажинативни образи. Когато Геотеанумът преминава в духовния свят чрез огнените стихии, Рудолф Щайнер успява да възприеме неговия импулс в напълно преобразена форма в космическите далечини. А след това го връща на Земята като „Езотеричен импулс на Коледната конференция“. (GA 233 а, 22.04.1924 г.)

Цялото това развитие е свързано с разкриването на Мистерията на кармата като основна житейска задача на Рудолф Щайнер. Учението за кармата обхваща не само развитието на човека, преминаващ през последователни земни инкарнации, но също и развитието на космическата карма, която е свързана с дейността на висшите йерархии. Тя се разкрива в еволюционните степени на преминаването на нашата Вселена от Стария Сатурн до Вулкан. Всичко това е било положено в основата на книгата „Тайната наука“. В първия Геотеанум това съдържание на духовната наука е изявено в имажинативно-художествени форми и цветове, събуждащи в човека способността за кармическо виждане (GA 236, 27. 04. 1924 г.) И накрая, на Коледната конференция на Антропософското общество е бил даден нов езотеричен импулс, който позволява на неговите членове да пристъпят съзнателно към практическата работа над тяхната собствена карма. За основа за тази работа е трябвало да послужат кармическите лекции с тяхната кулминация: разкриването на кармата на самото Антропософско общество.

Въз основа на казаното не е трудно да се види, че в описаните три етапа на свръхсетивната подготовка на Антропософията ние имаме последователния процес на подготовката на определена група човешки души за едно следващо разбиране на тройното действие на кармата в земния живот. По този начин космическото дело, описано от Рудолф Щайнер като „космическа буря“, е действието на кармата от сферата на Отца в особено типична форма. Тук духовният импулс, излъчван от сферата на първата йерархия със силата на по-висша природна необходимост и напълно независим от земното съзнание на хората, е променил дълбоко природата на човека до свръхсетивните части на неговата физическа организация. При това, говорейки на земен език, никой естествено не е попитал самия човек какво мисли по този въпрос и дали е съгласен с такава кардинална промяна на цялото му вътрешно същество.

Напротив, в свръхсетивната Школа на Михаил въпросът, както видяхме, се е отнасял до една мощна метаморфоза, извършена от самия Михаил чрез силите на Мистерията на Голгота, за да преобрази същността на древните мистерии в нови. По този начин тук ние имаме източника на онези

сили, които са ни необходими на Земята, за да работим съзнателно върху миналата си карма, превръщайки я в кармата на бъдещето. Защото кармата на древните мистерии е неразделно свързана с нашата собствена карма от миналите инкарнации. И накрая, в свръхсетивния култ, ние сме приели вътре в себе си до волевите основи на нашето същество, духовната сила, която поражда на Земята способността да се проявява активност и инициатива и на полето на кармата. А това е началото на съзнателното и свободно създаване на изцяло нова карма, което има значение не само за хората на Земята, но и за йерархиите в духовния свят.

Ние можем да намерим трите форми на действието на кармата в Медитацията на основополагащия камък, тъй като в нея, също като в едно семе, се съдържа всичко онова, което по-късно е развито от Рудолф Щайнер на основата на езотеричния импулс на Коледната конференция. А към такива духовни плодове на Коледната конференция принадлежи преди всичко новото откровение от сферата на кармата, съдържащо се в кармичните лекции от 1924 година. В първата част на Медитацията става дума за действието на силите на Отец с помощта на първата йерархия, пораждащи ново битие в дълбините на света.

„Защото Духът Отец управлява във висините, пораждайки битие в дълбините на света.“

Естествено е, че при сътворяването на ново битие от най-висшите йерархични същества, можем да говорим само за тяхното действие в земния свят със силата на природната необходимост, която изключва всякакво влияние върху този процес от страна на по-низши същества, включително хората. Втората част на Медитацията ни посреща със съвсем друго настроение. Тук става дума за действието на Сина, или Христос, в земното обкръжение, където твори неговата воля след Мистерията на Голгота. Тя обаче е насочена не към създаването на битие, а към по-нататъшното развитие на човешките души. В „мировите ритми“, тоест в разнообразните процеси на душевната и духовната метаморфоза, Христос води хората към пълното осъществяване на тяхната карма, тоест към съзнателното й преобразуване в смисъла на целите и задачите на земното развитие на човечеството. Самият израз „волята на Христос“ посочва връзката на този процес със съществуването на кармата, тъй като в човешкото същество кармичните сили действат преди всичко в несъзнателните дълбини на неговата воля, където Христос присъства като Господар на Кармата.

И ако съвременният човек наистина с пълно съзнание пристъпва към работа върху миналата си карма и върху нейното преобразуване в бъдеща карма, тогава Христос се намира близо до него и му помага да извърши тази работа по такъв начин, че тя да може да служи за най-голямото благо на всички хора. Когато това се случва, когато изравняването на индивидуалната карма под въздействието на Христовите сили се превръща в импулс, който допринася за по-нататъшното развитие и одухотворяване на цялото човечество, тогава наистина можем да говорим за „благодатта“, която идва от Христос като Господар на кармата. Тя прави човешките души способни да работят върху собствената си карма в полза на цялото земно развитие.

„Защото управлява волята Христова, дарявайки душите с милост, в мировия ритъм.“

В тази формираща кармата дейност на Христос участват, служейки му във висшите светове, духовете на втората йерархия, на слънчевата йерархия. Описаното в тази част на Медитацията движение на Слънцето от Изток на Запад също посочва действието на слънчевите сили в земната еволюция като основен източник не само на природните, но и на всички духовно-душевно-метаморфози: „Нека от Изток да се разгори онова, което чрез Запада се формира...“

Третата част на Медитацията посочва точно толкова конкретно сътворяването на новата карма. В нея става дума за нещо такова, което за първи път възниква на Земята от свободните дела на човека, но то има значение вече не само за хората, а и за съществата от висшите йерархии. Затова основният жест на третата част не е отгоре надолу, какъвто е в първата част, и не от Изток на Запад, какъвто е във втората, а тук е отдолу нагоре, от „дълбините“, от света на земните хора, - нагоре към духовния свят в областта на действието на небесните йерархии.

„Защото управляват мировите мисли на Духа, като измолват светлина, във мировата същност.“

Затова указанието за човешката свобода се среща само в тази трета част на Медитацията. В съчетание с думата „воля“ нейното действие се разпростира също и в сферата на кармата: „Свободната воля на Собствения Аз“.

За първи път в земното развитие свободата и кармата престават да бъдат противоположни сили, но в тяхното взаимодействие те откриват пред човека възможността за достигане до висшата свобода именно в творчеството на новата карма, което е възможно за него само на Земята, тоест от духовна гледна точка в „дълбините на света“.

Онова, което се е подготвяло на предишните степени чрез участието на Христос в преобразуването на човешката карма, но все още е било ограничено от присъствието на миналата карма и влиянието ѝ върху него, на третата степен то става самостоятелна духовна човешка дейност. В нея участват заедно съществата от третата йерархия, които действат чрез импулса на Светия Дух в духовните светове и са най-близки до него.

„Архаи, Архангели, Ангели, нека от дълбините да се измолги онова,

което ще бъде чуто във висините.“

В сегашната епоха съществата от третата йерархия носят под ръководството на Михаил последствията от действията на хората, които сътворяват новата карма във висшите светове, където те стават строителни камъни на новия космос. В нашата епоха Михаил е Дух на Времето и представлява силите на Светия Дух. В тази връзка с особено значение е изпълнено споменаването на принципа на „Аза“ във всяка от трите първи части на Медитацията на Основополагащия камък. В първата част той все още пребивава напълно в лоното на водещите го сили на кармическата необходимост и мировата справедливост, идващата от сферата на Отца.

„Собственият Аз в Божественния Аз пребъдва“ - придобива собственото си същество.

Във втората част вече става дума за свободното съеди-

няване на индивидуалния Аз на човека с Христовия Импулс като негов космически праобраз, или „Миров Аз“.

„Собствения Аз с Божественния Аз съединява“

И накрая, в третата част, човешкият Аз придобива не само пълна индивидуална свобода, но и става способен самият той да създаде от нея ново битие. За това обаче той трябва първо да постигне разбирането на „Мировата светлина“, или Астралната светлина, в която се откриват „вечните цели на боговете“, които засягат цялата земна еволюция.

„Подаряват на свободната воля на Собствения Аз.“

Въз основа само на това знание, когато човекът в пълна свобода ще направи тези „вечни цели на боговете“ свои цели в своя собствен Аз“, реализирайки ги не като чужди намерения на други същества, а в смисъла на „Философията на свободата“ - като свои собствени най-изконни цели, само тогава той изцяло ще постигне възможността за сътрудничество с боговете на космоса в процеса на създаване на новата карма. Необходимо е да се отбележи, че четвъртата част на Медитацията свидетелства за участието на Христос след Мистерията на Голгота във всеки от трите вида карма, както е описано по-горе: при действието на кармата на Отца, Христос се открива на човека като Утешител; в кармата на Сина - като Помощник; в кармата на Светия Дух - като Приятел и Сътрудник.

Всеки, който изучава материалите от Коледната конференция, би трябвало да забележи, че Рудолф Щайнер никъде не споменава името на Михаил. Този факт, който поначало изглежда много странен, намира своето обяснение в една лекция, която Рудолф Щайнер е прочел точно 12 дни след завършването на Коледната конференция, в деня на публикуването на Медитацията на Основополагащия камък, в „Приложението за членовете“ на ежедневника „Дас Гьотеанум“. В тази лекция Рудолф Щайнер не само споменава името на Михаил така често, както в никоя друга своя лекция, но и за първи път дава съвсем нов образ на ръководещия Дух на Времето. По-късно този образ на Михаил е подробно развит от него в кармическите лекции.

Сергей Прокофиев
Превод: **Веселина Велкова**

Библиотека на АОБ в София

Архивът на Светла Бисерова постави началото на обща библиотека на Антропософското общество в София. Пожелаваме си в обозримо бъдеще библиотеката да се пренесе в общия ни Антропософски дом в София. Диана Ботушарова дари периодичните издания New View, The Present Age, Der Europaer. Благодарим на всички, които съдействаха през годините архивът да бъде описан и съхранен. Приветстваме приятелите по групи на всяка сбирка да отправят мислите си и даряват по един лев за Антропософския дом.

Списък на книгите може да се намери на сайта на АО. За контакти за заемане на книгите тел. 0988 95 87 36. Цвета Христова-Богданова

П О К А Н А ЗА РЕДОВНО ГОДИШНО ОБЩО СЪБРАНИЕ НА АНТРОПОСОФСКОТО ОБЩЕСТВО В БЪЛГАРИЯ 2022г.

Управителният съвет на сдружение с нестопанска цел „Антропософското общество в България“ уведомява всички членове на Обществото, че свиква редовното общо годишно събрание на 8. април 2023г. (събота).

Събранието ще се проведе в залата на училище „Н. Райнов“ на адрес: гр. София, ул. „Александър фон Хумболт“ № 7.

Начало на Общото събрание – 13:00ч. (при спадащ кворум – от 14:00ч.)

ДНЕВЕН РЕД:

1. Доклад от Председателя за дейността през 2022г.
2. Годишен финансов отчет за 2022г.
3. Обсъждане и изказвания по доклада за дейността и финансовия отчет.
4. Обсъждане на въпроси относно бъдеща дейност и инициативи.

Молим всички участници в събранието да носят членските си карти, тъй като ще се гласува с вдигане на розовата членска карта.

В 11:00ч. преди обяда на същото място ще се проведе

Великденският празник на Антропософското общество

Програмата включва:

- Група към обучението по евритмия с ръководител Галина Бертелсон
- Хор „Аудитум“ с диригент Бистра Диляноф
- Група към Антропософска терапия чрез пеене
- Лекция на Трайчо Франгов

Нека заедно съпреживеем живителните импулси на великденското настроение. Да обединим душите си в стремеж към добруване и мир, Да се насладим на прекрасни художествени изпълнения!

Заповядайте!

АНТРОПОСОФСКИ ГРУПИ

ВАРНА

Антропософска група
„**Михайлова ковачница**“
Радослава Ангелова
тел. 0878 478 638

СОФИЯ

Група „**Михаил**“
Лалка Фингарова, тел. (02) 868 99 49;
0888 263 741

Група към обучението по „Антропософска терапия чрез пеене“

Ул. „Х. Димитър“ 13
Цвета Мишкова 088295 3550
Красимира Калчева 0878 909 312

Антропософски кръг „Аристотел“

Доц. д-р Иванка Кирова,
тел. (02) 831 78 74

Група „Рудолф Щайнер“

Александър Бояджиев
тел. 0888 406 095

Група „Ариадна“

Юлиан Андонов
тел. 088 662 6489

Група „ЛОГОС“

Константин Йорданов
тел. 0894 515 355

Група „Космософия“

Лиана Антонова, тел. (02) 856 67 35

Курсове по антропософска социална арт-терапия

За връзка:

Снежана Бечева 0887 049 946
Вихра Калапишева 0887 152 335.

СТАРА ЗАГОРА

Група „Антропос-С офия“
Дора Петрова, тел. (042) 643 500

Група „Рудолф Щайнер“

Георги Акабалиев, тел. 0878 398 509

Социална художествена терапия

„Дъгата на Дочка“

Дора Петрова, тел. (042) 643 500

БУРГАС

Антропософска група
Димитър Колев 0889 611 444

ЯМБОЛ

Група „Светлина“
д-р Ива Манева, тел. 0887 179 057

ПЛЕВЕН

Група „Михаил“
Моника Хаджиева тел. 0878 250 730

ПЛОВДИВ

Група „Мани“
Тони Кюмюджиян-0888992862
Мартин Атанасов-0883604339

ФОНД за НАБИРАНЕ на СРЕДСТВА

за закупуване на
Антропософски дом
в София (към АОБ)

Дарителски сметки:

BGL BG24UNCR76301075590031
USD BG10UNCR76301175509595
EUR BG07UNCR76301475508630

Текуща наличност: 6175 лв.

За контакти:

Георги Акабалиев – 0878 398 509
Александър Бояджиев – 0888 406 095

БЛАГОДАРИМ !

Скъпи приятели, уважаеми читатели на „Антропософски вест“, Всеки, който желае да изкаже мнение или коментар по разискваните в настоящия и бъдещите броеве на вестника теми, може да ни пише на е-mail: vestnik@aobg.org . **Очакваме ви.**
От редакцията

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Веселина Велкова
Цвета Мишкова
Христина Ангелова
Георги Акабалиев
Тел: 0897 728885
е-mail: vestnik@aobg.org
уебсайт: www.aobg.org

Отговорност за съдържанието на публикуваните материали носят единствено техните автори.